

Powiat Leżajski

**STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW
SPOŁECZNYCH
W POWIECIE LEŻAJSKIM
NA LATA 2008-2020**

Leżajsk, 2008 r.

SPIS TREŚCI

I. WSTĘP	4
II. CZĘŚĆ INFORMACYJNA	
1. Powiat Leżajski – informacje ogólne.....	9
2. Problematyka społeczna w powiecie.....	10
1) Edukacja.....	10
2) Zdrowie.....	12
3) Pomoc społeczna	14
3. Powiatowa strategia a inne dokumenty strategiczne z zakresu polityki społecznej	
1) Dokumenty strategiczne o charakterze krajowym	21
a. Narodowa Strategia Integracji Społecznej	21
b. Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej	24
c. Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności)	25
d. Program Operacyjny Kapitał Ludzki	27
2) Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020	31
3) Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2000-2010	36
III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE LEŻAJSKIM	
1. Alkoholizm i narkomania	42
2. Bezrobocie	48
3. Potrzeba ochrony macierzyństwa	58
4. Przemoc w rodzinie	60
5. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, sieroctwo oraz opieka zastępcza i instytucjonalna	64
6. Bezdomność	74
7. Niepełnosprawność	77
8. Ubóstwo	85
IV. ANALIZA SWOT	90
V. CELE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	
1. Misja	101
2. Cel główny	101
3. Cele szczegółowe	101
4. Strategie działania	102

CZEŚĆ WSTĘPNA

W części tej zawarte jest wprowadzenie do Strategii, umiejscowienie jej w kontekście prawnym oraz wskazanie jej celu.

WSTĘP

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych zawiera plan zintegrowanych działań o charakterze społecznym, których celem jest identyfikacja istniejących w powiecie leżajskim problemów, deficytów, barier i zagrożeń oraz wskazanie możliwości poprawy warunków zaspokajania potrzeb mieszkańców, poprzez wykorzystania szans tkwiących w potencjale ludzkim i materialnym.

Opracowanie i realizacja Powiatowej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych wynika z art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. nr 64, poz. 593 z późn. zm.). Niniejsza Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych opracowana została w Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku, przy współpracy z ośrodkami pomocy społecznej w powiecie, placówkami pomocy społecznej, ekspertami, przedstawicielami ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych, sądu, policji, samorządu lokalnego. Strategia wpisuje się w:

- Europejską Strategię Zatrudnienia, której jednym z priorytetów jest „Równość Szans”
- Narodową Strategię Spójności 2007-2013
- Program Operacyjny Kapitał Ludzki
- Strategię Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020, wyznaczającej kierunki rozwoju polityki regionalnej, służącej rozwiązywania strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych oraz zwiększaniu konkurencyjności regionu
- Strategię Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2000-2010
- Gminne Strategie Rozwiązywania Problemów Społecznych, odwołując się i dopełniając diagnozę oraz wskazując główne kierunki działań oraz obszarów problemowych w sferze polityki społecznej

Powiatowa Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych nawiązuje i korzysta także z rozwiązań aktów prawnych, dotyczących problemów społecznych, a mianowicie:

- Ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych (Dz. U. nr 123, poz. 776 z późn. zm.),
- Ustawy z 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. nr 99, poz. 1001 z późn. zm.),
- Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. nr 96, poz. 873 z późn. zm.),
- Ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. nr 180, poz. 1493),
- Ustawy z dnia 13 czerwca 2003 r. o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. nr 122, poz. 1143 z późn. zm.),
- Ustawy z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2002 r., nr 147, poz. 1231 z późn. zm.),
- Ustawy z 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. nr 179, poz. 1485),
- Ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (Dz. U. nr 228, poz. 2255 z późn. zm.).

Pomoc społeczna jako instytucja polityki społecznej państwa ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia zasoby i możliwości. Zadaniem pomocy społecznej jest również zapobieganie powstawaniu takich sytuacji poprzez podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielnienia i integracji osób i rodzin ze społeczeństwem. Wymaga to podejmowania wielorakich działań strategicznych, w tym zwłaszcza o charakterze:

- **interwencyjnym** – polegającym na ratownictwie i likwidacji niedoborów, których źródłem jest niedostatek, ubóstwo, nierówności społeczne, niedostosowanie, patologie społeczne,
- **asekuracyjnym** – uprzedzającym pojawienie się sytuacji zagrażających bezpieczeństwu socjalnemu,
- **kompensacyjnym** – niwelującym luki i deficyty,
- **partycypacyjnym** – poszerzającym uczestnictwo społeczne w życiu publicznym i zapobiegającym wszelkim przejawom dyskryminacji, wykluczeniu społecznemu i marginalizacji.

Rozwiązywanie problemów społecznych ma służyć poprawie poziomu życia, integracji społecznej i zwiększeniu bezpieczeństwa społecznego, a także zminimalizowaniu negatywnych skutków przemian społeczno-gospodarczych.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2008-2020 składa się z pięciu części, tj.

- 1) części wstępnej, zawierającej wprowadzenie do Strategii i umiejscowienie jej w kontekście prawnym,
- 2) części informacyjnej, wprowadzającej w zagadnienie społeczne w powiecie leżajskim oraz przedstawiającej korelację Strategii z innymi dokumentami o charakterze strategicznym,
- 3) części diagnostycznej, zawierającej charakterystykę powiatu oraz diagnozę problemów społecznych, opartą na badania dokumentów źródłowych, opracowanych głównie przez jednostki pomocy społecznej w powiecie i inne instytucje zajmujące się problemami społecznymi, a także sąd, policję, służbę zdrowia i inne,
- 4) części zawierającej ocenę mocnych i słabych stron, szans i zagrożeń występujących w powiecie (analiza SWOT), poszerzoną o deficyty, bariery i zagrożenia utrudniające rozwiązywanie problemów społecznych w powiecie,

- 5) części programowej, zawierającej misję oraz przedstawiającej najważniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata, w formie celów i strategii działania.

Celem Strategii jest pokazanie problemów społecznych jakie występują w naszym powiecie oraz wskazanie sposobów ich rozwiązania. Strategia będzie również punktem wyjścia do opracowania szczegółowych programów, dotyczących konkretnych problemów społecznych.

1. CZĘŚĆ INFORMACYJNA

W części tej zawarte zostały podstawowe informacje o powiecie leżajskim, zagadnienie z zakresu problematyki społecznej (edukacja, zdrowie, pomoc społeczna), zadania samorządu terytorialnego, gminnego i powiatowego, w zakresie rozwiązywania problemów społecznych, a także korelację Powiatowej Strategii Rozwiązywanie Problemów Społecznych z innymi dokumentami o charakterze strategicznym.

ROZDZIAŁ I

1. Powiat Leżajski – informacje ogólne

Powiat Leżajski leży w północno-wschodniej części województwa podkarpackiego. Zajmuje obszar 583 km² i obejmuje 5 gmin: Miasto Leżajsk, Gminę Leżajsk, Miasto i Gminę Nowa Sarzyna, Gminę Grodzisko Dolne i Gminę Kuryłówkę. Na koniec 2006 r. powiat liczył 69.202 mieszkańców, spośród których 20.535 osób mieszkało w mieście (29,67%) i 48.667 osób na wsi (70,33%). Wskaźnik urbanizacji powiatu jest znacznie niższy od wojewódzkiego, który wynosi 40,5% i wskaźnika krajowego wynoszącego 61,4%. Gęstość zaludnienia wynosi 119 osób/km² i jest zbliżona do średniej wojewódzkiej i mniejsza od krajowej (122).

Na koniec 2006 r. liczba osób w wieku przedprodukcyjnym wynosiła 16.407 osób (23,71% ogólnej liczby ludności), produkcyjnym 42.710 osób (61,72%), zaś poprodukcyjnym 10.085 osób (14,57%). W stosunku do roku 2000 liczba osób w wieku przedprodukcyjnym zmniejszyła się o 4,7% (z 20.438 do 16.964), natomiast w wieku produkcyjnym wzrosła o 3,9% (z 40.009 do 42.374), a poprodukcyjnym o 0,8% (z 9.453 do 9.938). Malejący bardzo wyraźnie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym oraz wzrastający udział ludności w wieku produkcyjnym i poprodukcyjnym świadczy o starzeniu się społeczeństwa powiatu. Na 100 osób w wieku produkcyjnym w 2005 r. przypadało 63,5 osób i było to więcej od średniej wojewódzkiej wynoszącej 61,2.

Większość powierzchni powiatu leżajskiego stanowią obszary rolne (58% - 50,32% GUS s. 233) oraz powierzchnia leśna (28,2% - 30,25% GUS s. 233). Największa ilość gospodarstw rolnych posiada powierzchnię do 1 ha (31%) oraz do 2 ha (25,5%). W rolnictwie indywidualnym pracuje 55,3% ludności pracującej i wskaźnik ten jest wyższy od średniej wojewódzkiej która wynosi 54,7% i krajowej wynoszącej 26,4%.

Przyrost naturalny w ostatnich latach znacznie zmalał, jednak nadal jest wyższy od średniej wojewódzkiej i krajowej. W 1998 r. wynosił on 4,9 na 100 mieszkańców,

natomiast w 2006 r. spadł do 2, przy średniej wojewódzkiej 1,3 i średniej krajowej minus 4,5.

2. Problematyka społeczna w powiecie

W ciągu ostatnich 18 lat w naszym kraju nastąpiły szerokie przeobrażenia polityczno-gospodarczo-społeczne, które pociągnęły za sobą różnorakie i głębokie zmiany. Należą do nich również zmiany w sferze społecznej, spowodowane odejściem od państwa opiekuńczego, co wywołało niewystępujące w poprzednim ustroju zjawiska, m.in. takie jak:

- pauperyzacja, czyli obniżenie standardu życia wielu rodzin i całych grup społecznych (dotyczy to m.in. samotnych matek, wielodzietnych rodzin, osób starszych, osób niepełnosprawnych),
- rozwarstwienie społeczne i stworzenie podziałów na biednych i bogatych, bezrobotnych i pracujących, uczestniczących w pełni w życiu społecznym i zmarginalizowanych lub wykluczonych społecznie,
- nierówność w dostępie do edukacji, pracy, kultury.

1) Edukacja

W roku szkolnym 2008/2009 w powiecie leżajskim funkcjonowały następujące publiczne i niepubliczne szkoły ponadgimnazjalne (dzienne, wieczorowe i zaoczne):

- Zespół Szkół Licealnych w Leżajsku, w skład którego wchodzi:
 - Liceum Ogólnokształcące Nr 1
 - Liceum Profilowane Nr 1
 - Technikum Nr 2
 - Szkoła Policealna dla Dorosłych
- Zespół Szkół Technicznych w Leżajsku, w skład którego wchodzi:
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 1

- Technikum Nr 1
- Liceum Profilowane Nr 2
- Zespół Szkół w Nowej Sarzynie, w skład którego wchodzi:
 - Liceum Ogólnokształcące
 - Technikum
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa
 - Liceum Profilowane
- Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Leżajsku, w skład którego wchodzi:
 - Zasadnicza Szkoła Zawodowa Specjalna
 - Szkoła Specjalna Przystosowująca do Pracy
 - Szkoła Podstawowa Specjalna
 - Policealne Studium Zawodowe w Leżajsku Stowarzyszenia Promocji Przedsiębiorczości w Rzeszowie
 - Technikum Zawodowe dla Dorosłych Leżajskiego Stowarzyszenia Rozwoju
 - Zaoczne Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Leżajsku
 - Dwuletnie Uzupełniające Liceum Ogólnokształcące dla Dorosłych w Leżajsku
 - Niepubliczne Policealne Zaoczne Studium Służb Społecznych w Leżajsku
 - Niepubliczne Policealne Zaoczne Studium Informatyczne w Leżajsku
 - Niepubliczne Policealne Zaoczne Studium MERIDUM w Leżajsku
 - Jednoroczna Policealna Szkoła Edukacji Innowacyjnej w Leżajsku
 - Niepubliczne Policealne Zaoczne Studium w Leżajsku
 - Ośrodek Rewalidacyjno-Wychowawczy w Laszczynach
 - Policealne Studium Detektywów i Pracowników Ochrony „Ochroniarz” w Leżajsku
 - Policealna Szkoła Centrum Kształcenia Europejskiego „Wiedza”

Łącznie w powyższych szkołach uczyło się 4653 uczniów (stan na dzień 30.09.2008 r.).

Ważnym elementem systemu edukacji są jednostki zajmujące się kształceniem ustawicznym organizujące różnego typu kursy i szkolenia. Zakres organizowanych kursów i szkoleń jest zróżnicowany i wynika z aktualnych potrzeb rynkowych. Na terenie powiatu leżajskiego kształcenie ustawiczne prowadzą:

- Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju
- Ośrodek Kształcenia Zawodowego w Leżajsku
- Ośrodek Kształcenia Pozaszkolnego w Leżajsku

2) Zdrowie

Zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej wynikają z ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Do zadań własnych powiatu w tym zakresie należy w szczególności:

- 1) opracowywanie i realizacja oraz ocena efektów programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanu zdrowia mieszkańców powiatu,
- 2) inicjowanie, wspomaganie i monitorowanie działań lokalnej wspólnoty samorządowej w zakresie promocji zdrowia i edukacji zdrowotnej prowadzonych na terenie powiatu,
- 3) pobudzanie działań na rzecz indywidualnej i zbiorowej odpowiedzialności za zdrowie i na rzecz ochrony zdrowia,
- 4) inspirowanie i promowanie rozwiązań w zakresie wzrostu efektywności, w tym restrukturyzacji w ochronie zdrowia,
- 4) podejmowanie innych działań wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych.

Na terenie powiatu leżajskiego funkcjonuje wiele placówek ochrony zdrowia, zarówno o charakterze publicznym, jak i niepublicznym. Należą do nich przede wszystkim:

- 1) SP ZOZ w Leżajsku, do którego zadań należy w szczególności:

a) udzielanie ludności świadczeń zdrowotnych służących zachowaniu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia oraz inne działania medyczne wynikające z procesu leczenia lub przepisów odrębnych regulujących zasady ich wykonywania w szczególności związanych z:

-badaniem i poradą lekarską,

-leczeniem,

-badaniem

i terapią psychologiczną,

-rehabilitacją leczniczą,

-opieką nad kobietą ciężarną i jej płodem, porodem, położeniem oraz noworodkiem,

- badaniem diagnostycznym, w tym z analizą medyczną,

- pielęgnacją chorych,

- pielęgnacją niepełnosprawnych i opieką nad nimi,

- opieką paliatywno-hospicyjną,

- orzekaniem i opiniowaniem o stanie zdrowia,

- zapobieganiem powstawaniu urazów i chorób poprzez działania profilaktyczne oraz szczepienia ochronne,

- wystawianie wniosków z zakresu zaopatrzenia w przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,

- całodobowa opieka i leczenie osób nie wymagających hospitalizacji.

W skład Zespołu wchodzi m.in.:

- Szpital (Izba Przyjęć, 11 oddziałów, Szpitalny Oddział Ratunkowy)

- Dział Rehabilitacji Leczniczej

- Zakład Opiekuńczo-Leczniczy

- Centralne Laboratorium

- Przychodnia Specjalistyczna

- Pracownia Cytologiczna

- Zakład Diagnostyki Obrazowej

- Poradnia Medycyny Pracy.

Podstawową opiekę zdrowotną na terenie powiatu zabezpiecza 14 niepublicznych placówek w następujących miejscowościach: Leżajsk, Nowa Sarzyna, Kuryłówka, Grodzisko Dolne, Wólka Grodziska, Brzoza Królewska, Wola Zarczycka, Giedlarowa, Łętownia.

Pomoc społeczna

Zmiany dokonywane w kraju nie ominęły również naszego powiatu. Przeobrażenia w gospodarce, w tym restrukturyzacja i prywatyzacja wielu zakładów pracy, doprowadziły do głębokich zmian na rynku pracy. Pojawiło się bezrobocie, które w naszym powiecie od początku było nieco wyższe od średniej stopy wojewódzkiej i krajowej. Zmiany w sytuacji rodzin wielodzietnych, niepełnych, osób niepełnosprawnych, bezrobotnych, dotkniętych problemem ubóstwa i innych sprawiły, że wzrósł popyt na usługi pomocy społecznej.

Probleмами społecznymi, zgodnie z ustawą o pomocy społecznej, zajmują się „organy administracji rządowej i samorządowej, współpracując w tym zakresie, na zasadzie partnerstwa, z organizacjami społecznymi i pozarządowymi, Kościołem Katolickim, innymi kościołami, związkami wyznaniowymi oraz osobami fizycznymi i prawnymi” (art. 2 ust. 2 ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (Dz. U. 2004, nr 64, poz. 593). Ze strony samorządu terytorialnego usługi te świadczą instytucje specjalnie do tego powołane – ośrodki pomocy społecznej i Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie.

Zadania samorządu terytorialnego w zakresie rozwiązywania problemów społecznych.

Do zadań własnych gminy o charakterze obowiązkowym, nałożonych przez ustawę o pomocy społecznej, należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej,

- profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) sporządzanie bilansu potrzeb gminy w zakresie pomocy społecznej;
 - 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym;
 - 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych;
 - 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych;
 - 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;
 - 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom mniemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
 - 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;
 - 9) opłacanie składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie nie zamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;
 - 10) praca socjalna;
 - 11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
 - 12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w placówkach opiekuńczo-wychowawczych wsparcia dziennego lub mieszkaniach chronionych;
 - 13) tworzenie gminnego systemu profilaktyki i opieki nad dzieckiem i rodziną;
 - 14) dożywianie dzieci;
 - 15) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;
 - 16) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;
 - 17) sporządzanie sprawozdawczości;

18) utworzenie i utrzymywanie ośrodka pomocy społecznej.

Do zadań własnych gminy należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;
- 2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;
- 3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;
- 4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznawanych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Do zadań zleconych z zakresu administracji rządowej realizowanych przez gminy należy:

- 1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;
- 2) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 3) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;
- 5) prowadzenie i rozwój infrastruktury środowiskowych domów samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 6) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Środki na realizację i obsługę powyższych zadań zapewnia budżet państwa.

Do zadań własnych powiatu należy:

- 1) opracowanie i realizacja powiatowej strategii rozwiązywania problemów społecznych, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, wspierania osób niepełnosprawnych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka;
- 2) prowadzenie specjalistycznego poradnictwa;
- 3) organizowanie opieki w rodzinach zastępczych, udzielanie pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania umieszczonych w nich dzieci oraz wypłacanie wynagrodzenia z tytułu pozostawania w gotowości przyjęcia dziecka albo świadczonej opieki i wychowania niespokrewnionym z dzieckiem zawodowym rodzinom zastępczym;
- 4) zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki rodziców, w szczególności przez organizowanie i prowadzenie ośrodków adopcyjno-opiekuńczych, placówek opiekuńczo-wychowawczych, dla dzieci i młodzieży, w tym placówek wsparcia dziennego o zasięgu ponadgminnym, a także tworzenie i wdrażanie programów pomocy dziecku i rodzinie;
- 5) pokrywanie kosztów utrzymania dziecka z terenu powiatu, umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych i w rodzinach zastępczych, również na terenie innego powiatu;
- 6) przyznawanie pomocy pieniężnej na usamodzielnienie oraz na kontynuowanie nauki osobom opuszczającym placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze;

- 7) pomoc w integracji ze środowiskiem osób mających trudności w przystosowaniu się do życia, młodzieży opuszczającej placówki opiekuńczo-wychowawcze typu rodzinnego i socjalizacyjnego, domy pomocy społecznej dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych intelektualnie, domy dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, rodziny zastępcze oraz schroniska dla nieletnich, zakłady poprawcze, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze lub młodzieżowe ośrodki wychowawcze, mających braki w przystosowaniu się;
- 8) pomoc osobom mającym trudności w integracji ze środowiskiem, które otrzymały status uchodźcy;
- 9) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego;
- 10) prowadzenie i rozwój infrastruktury domów pomocy społecznej o zasięgu ponadgminnym oraz umieszczanie w nich skierowanych osób;
- 11) prowadzenie mieszkań chronionych dla osób z terenu więcej niż jednej gminy oraz powiatowych ośrodków wsparcia, w tym domów dla matek z małoletnimi dziećmi i kobiet w ciąży, z wyłączeniem środowiskowych domów samopomocy i innych ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 12) prowadzenie ośrodków interwencji kryzysowej;
- 13) udzielanie informacji o prawach i uprawnieniach;
- 14) szkolenie i doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 15) doradztwo metodyczne dla kierowników i pracowników jednostek organizacyjnych pomocy społecznej z terenu powiatu;
- 16) podejmowanie innych działań wynikających z rozeznanych potrzeb, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;
- 17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie;
- 18) sporządzanie bilansu potrzeb powiatu w zakresie pomocy społecznej;
- 19) utworzenie i utrzymywanie powiatowego centrum pomocy rodzinie.

Do zadań z zakresu administracji rządowej realizowanych przez powiat należy:

- 1) pomoc uchodźcom w zakresie indywidualnego programu integracji oraz opłacanie za te osoby składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o powszechnym ubezpieczeniu w Narodowym Funduszu Zdrowia;
- 2) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia.

Środki na realizację powyższych zadań zapewnia budżet państwa.

Zadania powiatu w zakresie łagodzenia skutków niepełnosprawności określa ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 roku o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnieniu osób niepełnosprawnych. Są to przede wszystkim:

1. Opracowywanie, zgodnych ze strategią rozwoju województwa, projektów powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie:
 - a. rehabilitacji społecznej,
 - b. rehabilitacji zawodowej i zatrudnienia,
 - c. przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.
2. Współpraca z instytucjami administracji rządowej i samorządowej w opracowywaniu i realizacji powyższych programów.
3. Podejmowanie działań zmierzających do ograniczenia skutków niepełnosprawności,
4. Opracowywanie i przedstawianie planów zadań i informacji z prowadzonej działalności oraz ich udostępnianie na potrzeby samorządu województwa.
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i fundacjami działającymi na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej tych osób.
6. Dofinansowanie:
 - a. uczestnictwa osób niepełnosprawnych i ich opiekunów w turnusach rehabilitacyjnych,
 - b. sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych,

- c. zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze,
 - d. likwidacji barier w komunikowaniu się i barier architektonicznych,
 - e. budowy, rozbudowy i modernizacji obiektów służących rehabilitacji.
7. Finansowanie w części lub całości kosztów tworzenia i działania warsztatów terapii zajęciowej.
 8. Pośrednictwo pracy i poradnictwo zawodowe dla osób niepełnosprawnych, ich szkolenie oraz przekwalifikowanie.
 9. Kierowanie osób niepełnosprawnych, które wymagają specjalistycznego programu szkolenia oraz rehabilitacji leczniczej i społecznej, do specjalistycznego ośrodka szkoleniowo-rehabilitacyjnego lub innej placówki szkoleniowej.
 10. Współpraca z organami rentowymi w zakresie wynikającym z odrębnych przepisów.
 11. Doradztwo organizacyjno-prawne i ekonomiczne w zakresie działalności gospodarczej lub rolniczej podejmowanej przez osoby niepełnosprawne.
 12. Współpraca z właściwym terenowo inspektorem pracy w zakresie oceny i kontroli miejsc pracy osób niepełnosprawnych.

3. Powiatowa strategia a inne dokumenty strategiczne z zakresu polityki społecznej

Strategia rozwiązywania problemów społecznych w powiecie nie jest jedynym dokumentem odnoszącym się do obszaru polityki społecznej i dotyczącym jego mieszkańców. Strategia ta jest w pisana w szerszy kontekst działań, na poziomie kraju, województwa wreszcie gmin.

1) Dokumenty strategiczne o charakterze krajowym

a) Narodowa Strategia Integracji Społecznej (NSIS)

Narodowa Strategia Integracji Społecznej została opracowana w Polsce w okresie 2002-2003 r. i przyjęta przez rząd w czerwcu 2004 r. Jest ona częścią wspólnej z Unią Europejską tej części polityki, która dotyczy zwalczania ubóstwa i wykluczenia społecznego. W sensie najogólniejszym jest to strategia inkluzji społecznej, tj. społecznego włączenia.

Na podstawie przeprowadzonych badań ustalono, że procesem wykluczenia zagrożone są następujące grupy:

- dzieci i młodzież ze środowisk zaniedbanych,
- dzieci wychowujące się poza rodziną,
- kobiety samotnie wychowujące dzieci,
- kobiety pozostające poza rynkiem pracy,
- ofiary patologii życia rodzinnego,
- osoby o niskich kwalifikacjach,
- osoby bezrobotne,
- żyjący w bardzo trudnych warunkach mieszkaniowych,
- niepełnosprawni i chronicznie chorzy,
- osoby chorujące psychicznie,
- starsze osoby samotne,
- opuszczający zakłady karne,

- imigranci,
- osoby należące do romskiej mniejszości etnicznej.

Strategia inkluzji przewiduje następujące działania zapobiegające ubóstwu i wykluczeniu społecznemu:

- **zapewnienie dostępu do pracy, zasobów, praw, dóbr i usług dla wszystkich, poprzez:**
 - a) promowanie dostępu do stabilnego zatrudnienia, a w szczególności:
 - tworzenie możliwości pracy dla grup najbardziej zagrożonych, poprzez tworzenie polityk szkolenia,
 - rozwijanie możliwości łączenia pracy zawodowej z życiem rodzinnym, w tym opieką nad dziećmi i osobami zależnymi,
 - wykorzystywanie możliwości jakie niesie gospodarka społeczna (firmy społeczne, praca społeczna, wolontariat itp.)
 - b) zapobieganie wykluczeniu społecznemu poprzez odpowiednie zarządzanie zasobami ludzkimi, lepszą organizację pracy i rozwój kształcenia ustawicznego,
 - c) organizowanie systemu zabezpieczenia społecznego, mającego na celu przede wszystkim:
 - zagwarantowanie niezbędnych zasobów pozwalających na godne życie,
 - przewycięzanie przeszkód w zatrudnieniu oraz tworzyć warunki, aby praca przynosiła przyzwoity dochód i była dostępna dla grup o niskiej zatrudnialności,
 - d) prowadzenie działań umożliwiających dostępność do przyzwoitych i higienicznych mieszkań dla wszystkich,
 - e) wprowadzanie polityki, które mają na celu dostępność do opieki zdrowotnej dla wszystkich,
 - f) rozwijanie dostępności do edukacji, wymiaru sprawiedliwości, sportu, kultury, wypoczynku i innych usług.
- **zapobieganie ryzyku wykluczenia, poprzez:**

- a) rozwijanie potencjału społeczeństwa opartego na wiedzy i nowych technologiach, dbając o to, aby nikt nie został wykluczony, szczególnie osoby niepełnosprawne,
- b) wprowadzanie polityki zapobiegającej kryzysowym sytuacjom życiowym, takim jak zadłużenie czy stanie się bezdomnym,
- c) uruchamianie działań mających na celu integrację rodziny.

- **pomoc najbardziej narażonym**, poprzez:

- a) promowanie społecznej integracji kobiet i mężczyzn zagrożonych trwałym ubóstwem, np. z powodu niepełnosprawności lub należenia do grup ze szczególnymi problemami integracyjnymi,
- b) podejmowanie działań w celu wyeliminowania wykluczenia dzieci,

- **mobilizacja wszystkich organizacji** działających w obszarze polityki, gospodarczym i społecznym, która winna polegać na:

- a) promowaniu uczestnictwa i wyrażaniu swoich doświadczeń ludziom dotkniętym wykluczeniem,
- b) włączaniu polityki zwalczania wykluczenia w całościową politykę, poprzez:
 - mobilizowanie władz publicznych wszystkich szczebli, zgodnie z ich kompetencjami,
 - rozwijanie struktur i zasad koordynacyjnych,
 - przystosowanie służb do potrzeb osób zagrożonych lub wykluczonych społecznie,
- c) promowaniu dialogu i partnerstwa między wszystkimi zainteresowanymi podmiotami, poprzez:
 - angażowanie partnerów społecznych do walki z różnymi formami wykluczenia społecznego,
 - zachęcanie do społecznej odpowiedzialności i zaangażowania wszystkich obywateli w walce z wykluczeniem,
 - wspieranie społecznej odpowiedzialności biznesu.

Powyższe priorytety Narodowej Strategii Integracji Społecznej sformułowane zostały z perspektywą do roku 2010 i dotyczą tych zadań, których realizacja jest szczególnie pilna. Wynikają one z dokonanej analizy sytuacji ekonomiczno-społecznej, wskazującej na główne przyczyny ubóstwa i zagrożenia wykluczeniem społecznym. Strategia ta stała się podstawą Krajowego Planu Działań na Rzecz Integracji Społecznej na lata 2004-2006

b) Krajowy Plan Działania na rzecz Integracji Społecznej

Dokument ten zawiera program zwiększenia dostępu do praw społecznych i poziomu ich realizacji. Jest to zarazem zasadniczy instrument osiągnięcia integracji społecznej, rozumianej w europejskim modelu społecznym. Aby zapewnić realizację powyższego programu, należy zagwarantować odpowiednie zasoby finansowe, kadrowe, majątkowe, rzeczowe i inne tym instytucjom, które są odpowiedzialne za realizację tych praw. Prawa te winny mieć priorytet w wydatkach publicznych.

W Krajowym Planie Działań na rzecz Integracji Społecznej za najważniejsze zostały uznane:

- działania edukacyjne, socjalne i zdrowotne, zapobiegające wykluczeniu oraz wspierające grupy zagrożone,
- budowa systemu bezpieczeństwa socjalnego i przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu,
- realizacja prawa do pracy każdemu, szczególnie z grup defaworyzowanych,
- rozwój systemu instytucjonalnego, dającym pełną możliwość aktywności obywatelskiej.

Dokument uznaje, iż polityka integracji społecznej musi być realizowana we współpracy z szeroko rozumianymi partnerami społecznymi, takimi jak: związki zawodowe i związki pracodawców, organizacje pozarządowe, samorządy lokalne, instytucje charytatywne, kościoły i związki wyznaniowe.

c) Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 (Narodowa Strategia Spójności)

Poprzez wstąpienie do Unii Europejskiej w 2004 r. Polska włączyła się w realizację jednej z najważniejszych unijnych polityk – polityki spójności. Ma ona na celu promowanie harmonijnego rozwoju całego obszaru Unii, poprzez działania prowadzące do zmniejszania dysproporcji w poziomach rozwoju jej regionów, a tym samym do wzmocnienia spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej Wspólnoty. Dzięki właściwemu ukierunkowaniu działań Polska ma szansę na odrobienie zaległości rozwojowych oraz przyspieszenie procesów zmierzających do konwergencji z innymi regionami i krajami Wspólnoty.

Narodowe Strategiczne Ramy Odniesienia 2007-2013 opracowano na podstawie wytycznych Unii Europejskiej, określających główne cele polityki spójności z uwzględnieniem uwarunkowań społeczno-gospodarczych Polski. Do głównych priorytetów NSRO należy wspieranie wzrostu gospodarczego i zatrudnienia. Dokument ten stanowi podstawę do programowania interwencji Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego oraz Funduszu Spójności. NSRO jest również punktem odniesienia dla programów operacyjnych, uwzględniającym jednocześnie zapisy Strategii Rozwoju Kraju na lata 2007-2015 oraz Krajowego Programu Reform na lata 2005-2008.

Dokonując diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej naszego kraju, NSRO stwierdza, że Polska charakteryzuje się m.in.:

- niższym od 75% średniego poziomu UE-25 produktem krajowym brutto (PKB) na mieszkańca mierzonym według siły nabywczej walut we wszystkich województwach, przy czym województwa na tzw. obszarach wschodnich (lubelskie, podkarpackie, podlaskie, świętokrzyskie oraz warmińsko-mazurskie) to najbiedniejsze regiony całej UE-25,

- trwałym, ustabilizowanym na relatywnie wysokim, w porównaniu z przeciętnym w Unii, tempem wzrostu gospodarczego, przy jednoczesnym deficycie sektora finansów publicznych,
- toczącymi się procesami konwergencji, zachodzącymi jednak ostatnio w tempie wolniejszym niż w innych krajach członkowskich UE,
- negatywnie ocenianą administracją publiczną, cechującą się słabą sprawnością instytucjonalną wynikającą z przestarzałych struktur organizacyjnych i systemów zarządzania, niezgruntowaną kulturą współpracy i nie w pełni wdrożonymi standardami partnerstwa, dostarczającą usługi publiczne o relatywnie niskiej jakości oraz w dużym stopniu podatną na zagrożenie korupcją,
- pomimo stopniowego wzrostu liczby nowych miejsc pracy i zatrudnienia oraz systematycznego spadku bezrobocia, nadal najniższą wśród wszystkich państw UE stopą zatrudnienia i jednocześnie najwyższą w UE stopą bezrobocia,
- nadal przestarzałą i nieefektywną sektorową strukturą zatrudnienia, z wyraźnie nadmiernym (najwyższym w Europie) zatrudnieniem w rolnictwie oraz zbyt małym w relatywnie słabo rozwiniętym sektorze usług,
- wzrostem dochodów i wydatków ludności, któremu towarzyszy wzrost zróżnicowania jej sytuacji dochodowej oraz wzrost zagrożenia ubóstwem i wykluczeniem społecznym,
- stale rosnącym poziomem wykształcenia mieszkańców, jednak jakość kapitału ludzkiego w Polsce jest nadal, w porównaniu z innymi krajami członkowskimi UE-15, stosunkowo niska,
- złym stanem infrastruktury technicznej oraz infrastruktury społecznej, co skutkuje opóźnieniami w stosunku do innych krajów UE i stanowi istotną barierę dla rozwoju,
- najbardziej w UE rozproszoną wiejską siecią osadniczą (bardzo duża liczba wsi i osiedli),
- brakiem przepływów terytorialnych na krajowym rynku pracy (skala migracji między województwami jest minimalna), a jednocześnie stale rosnącymi migracjami zagranicznymi,

- zróżnicowaniem poziomu i jakości życia pomiędzy miastem a wsią (na niekorzyść tej ostatniej). Większość obszarów wiejskich cechuje niewielka liczba oraz organizacja usług rynkowych, finansowych i produkcyjnych, utrudniony dostęp do podstawowych usług społecznych (edukacja, kultura, zdrowie), brak pozarolniczych miejsc zatrudnienia oraz słabo rozwinięta infrastruktura techniczna stanowiąca jedną z barier rozwoju tych obszarów.

Przeprowadzona analiza sytuacji w Polsce kazała sformułować cel strategiczny Narodowych Strategicznych Ram Odniesienie na lata 2007-2013, który zakłada tworzenie warunków dla wzrostu konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości, zapewniającej wzrost zatrudnienia oraz wzrost poziomu spójności społecznej, gospodarczej i przestrzennej. Będzie on osiąganym poprzez realizację horyzontalnych celów szczegółowych, do których m.in. należy:

- poprawa jakości funkcjonowania instytucji publicznych oraz rozbudowa mechanizmów partnerstwa,
- poprawa jakości kapitału ludzkiego i zwiększenie spójności społecznej,
- budowa i modernizacja infrastruktury technicznej i społecznej mającej podstawowe znaczenie dla wzrostu konkurencyjności Polski,
- podniesienie konkurencyjności i innowacyjności przedsiębiorstw, w tym szczególnie sektora wytwórczego o wysokiej wartości dodanej oraz rozwój sektora usług,
- wzrost konkurencyjności polskich regionów i przeciwdziałanie ich marginalizacji społecznej, gospodarczej i przestrzennej,
- wyrównywanie szans rozwojowych i wspomaganie zmian strukturalnych na obszarach wiejskich.

d) Program Operacyjny Kapitał Ludzki

Najważniejszym instrumentem finansowym polityki społecznej Unii Europejskiej jest Europejski Fundusz Społeczny. Stanowi on odpowiedź na wyzwania, jakie przez Polskę stawia Strategia Lizbońska. Do wyzwań tych należą: uczynienie z UE bardziej atrakcyjnego miejsca do lokowania inwestycji i podejmowania pracy, rozwijanie

wiedzy i innowacji oraz tworzenie większej liczby trwałych miejsc pracy. Program koncentruje wsparcie na następujących obszarach: zatrudnienie, edukacja, integracja społeczna, rozwój potencjału adaptacyjnego pracowników i przedsiębiorstw, a także budowa sprawnej i skutecznej administracji publicznej wszystkich szczebli i wdrażanie zasady dobrego rządzenia.

Celem głównym Programu jest: wzrost zatrudnienia i spójności społecznej, a do osiągnięcia tego celu przyczynia się realizacja sześciu celów strategicznych do których należą:

- 1) podniesienie poziomu aktywności zawodowej oraz zdolności do zatrudnienia osób bezrobotnych i biernych zawodowo,
- 2) zmniejszenie obszarów wykluczenia społecznego,
- 3) poprawa zdolności adaptacyjnych pracowników i przedsiębiorstw do zmian zachodzących w gospodarce,
- 4) upowszechnienie edukacji społeczeństwa na każdym etapie kształcenia przy równoczesnym zwiększeniu jakości usług edukacyjnych i ich silniejszym powiązaniu z potrzebami gospodarki opartej na wiedzy,
- 5) zwiększenie potencjału administracji publicznej w zakresie opracowywania polityk i świadczenia usług wysokiej jakości oraz wzmocnienie mechanizmów partnerstwa,
- 6) wzrost spójności terytorialnej.

Problematyka integracji społecznej została ujęta w dwóch priorytetach - priorytecie I „Zatrudnienie i integracja społeczna”, realizowanym na poziomie centralnym oraz priorytecie VII „Promocja integracji społecznej”, realizowanym na poziomie regionalnym. W ramach tych priorytetów przewidziano następujące działania:

- Priorytet I Zatrudnienie i integracja społeczna:

- Działanie 1.2 Wsparcie systemowe instytucji pomocy i integracji społecznej. Jego celem działania jest podniesienie jakości i efektywności funkcjonowania instytucji działających w obszarze pomocy i integracji społecznej, poprzez rozszerzanie realizowanych przez nie usług, poprawę systemu monitorowania i oceny efektywności

podejmowanych działań oraz inwestycje w rozwój kwalifikacji i kompetencji kadr. Uzasadnieniem tego działania jest wzrastający poziom ubóstwa i rozwarstwienia społecznego w Polsce, wywołanego w dużej mierze utrzymującym się długotrwałe bezrobociem. Zwalczanie ubóstwa i promowanie integracji społecznej wymaga jednak istnienia profesjonalnie przygotowanych do tego służb, które efektywnie realizują zadania na rzecz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym.

- Działanie 1.3 Ogólnopolskie programy integracji i aktywizacji zawodowej. Celem jest tutaj opracowywanie, wdrażanie i promocja ogólnopolskich i ponadregionalnych rozwiązań z zakresu aktywizacji zawodowej i integracji społecznej, skierowanych do grup znajdujących się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy, w tym w szczególności: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, osób pozbawionych wolności, osób niepełnosprawnych oraz członków społeczności romskiej, a także upowszechnianie rozwiązań na rzecz godzenia życia zawodowego i rodzinnego oraz wyrównywania szans kobiet i mężczyzn w dostępie do zatrudnienia. Dla grup tych niezbędne jest przygotowanie wsparcia systemowego, w postaci kompleksowych programów i przedsięwzięć z zakresu aktywizacji zawodowej i społecznej, umożliwiających realizację bardziej wszechstronnych i pogłębionych działań na ich rzecz.

- Priorytet VII Promocja integracji społecznej. W ramach tego priorytetu przewidziane są przede wszystkim działania zmierzające do ułatwienia dostępu do rynku pracy osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym oraz rozwijania instytucji ekonomii społecznej, jako skutecznej formy integracji społeczno-zawodowej.

- Działanie 7.1 Rozwój i upowszechnienie aktywnej integracji. Celem tego działania jest rozwijanie aktywnych form integracji społecznej i umożliwianie dostępu do nich osobom zagrożonym wykluczeniem społecznym, oraz poprawa skuteczności funkcjonowania instytucji pomocy społecznej w regionie. Jego uzasadnieniem jest fakt,

iż osoby zaliczone do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagają kompleksowego wsparcia i stworzenia niezbędnych warunków do integracji ze społeczeństwem. Możliwe jest to m.in. poprzez działania zmierzające do kształcenia umiejętności w zakresie pełnienia ról społecznych, wspierania samodzielności oraz zdobywania i aktualizacji kwalifikacji zawodowych.

- Działanie 7.2 Przeciwdziałanie wykluczeniu i wzmocnienie sektora ekonomii społecznej, którego celem jest poprawa dostępu do zatrudnienia osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i rozwijanie sektora ekonomii społecznej. Uznano, że osoby zaliczone do grup zagrożonych wykluczeniem społecznym wymagają kompleksowego wsparcia i stworzenia niezbędnych warunków do integracji ze społeczeństwem. Jednym z elementów systemu wsparcia osób wykluczonych może być rozwijający się sektor ekonomii społecznej, instytucje integracji społecznej oraz wsparcie inicjatyw samoorganizacji i samopomocy wśród osób biernych zawodowo, czy dyskryminowanych na rynku pracy.

- Działanie 7.3 Inicjatywy lokalne na rzecz aktywnej integracji. Jego celem jest wsparcie dla rozwoju inicjatyw na rzecz aktywizacji i integracji społeczności lokalnych, przyczyniające się do realizacji strategii rozwoju kapitału ludzkiego na terenach wiejskich. Uznano bowiem, że na terenach wiejskich obserwuje się wiele problemów rozwojowych, które na ogół są trudniejsze do rozwiązania niż na terenie miast. W znacznym stopniu dotyczy to niskiego poziomu życia i zagrożenia wykluczeniem społecznym, które jest znacznie silniejsze na terenach nisko zurbanizowanych. Wykluczenie społeczne w istotny sposób jest powiązane z występowaniem ubóstwa, dotykającego w głównej mierze osoby bezrobotne, z niskim poziomem wykształcenia, mieszkające na wsi.

Z problematyką społeczną wiąże się również pośrednio Priorytet V Działanie 5.4 Rozwój potencjału trzeciego sektora, którego celem jest wspieranie potencjału organizacji trzeciego sektora w celu ich efektywnego i profesjonalnego uczestnictwa w mechanizmach partnerstwa. Partnerstwo ma charakter kluczowy dla realizacji

Strategii Lizbońskiej. Podstawą dla właściwego podziału ról między partnerami życia publicznego, powinna być zasada komplementarności. Obecna kondycja trzeciego sektora wskazuje, że jego potencjał nie jest wciąż w pełni wykorzystywany, tak, aby sektor ten mógł wypełniać należycie przypisane mu funkcje i możliwe do realizacji zadania.

2) Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego na lata 2007-2020

Strategia Rozwoju Województwa Podkarpackiego wyznacza cele i działania, służące przełamywaniu strukturalnych problemów gospodarczych i społecznych oraz podnoszeniu konkurencyjności regionu. Opierając się na analizie aktualnego stanu rozwoju, dokument jest odpowiedzią na zidentyfikowane słabości i zagrożenia województwa, określa również cele wspólne z unijną polityką spójności gospodarczej, społecznej i przestrzennej.

Za cel strategiczny dokument wyznacza „podniesienie krajowej i międzynarodowej konkurencyjności gospodarki regionu oraz wzrost jej innowacyjności, a tym samym efektywności, która stworzy warunki do zwiększenia zatrudnienia oraz wzrostu dochodów i poziomu życia ludności”. Skalę problemów społecznych obrazują następujące dane, odnoszące się do pozostałych regionów UE:

- Podkarpacie, w którym stopa bezrobocia wynosiła w 2002 r. 18,2%, zajęło 225 miejsce wśród 252 regionów,
- w rankingu regionów ze względu na poziom rozwoju społeczno-gospodarczego województwo uplasowało się na 229 miejscu wśród 237 regionów,
- PKB per capita w województwie podkarpackim w 2001 r. wyniósł poniżej 50% średniej unijnej,
- w 2000 r. na 1000 urodzeń przypadało 7,2 zgonów niemowląt, co pod tym względem dawało 207 miejsce,
- odsetek ludności aktywnej zawodowo z wyższym wykształceniem w 2002 r. wyniósł 11,9% - 210 miejsce wśród regionów,

- przeciętne wydatki na badania i rozwój na 1 mieszkańca w 2001 r. kształtowały się na poziomie jednym z najniższych w rankingu,

- według danych z 2002 r. województwo podkarpackie, obok pozostałych czterech wschodnich regionów Polski, zajmowało najniższe miejsca w statystycznych rankingach ekonomicznych regionów UE. Jego PKB w przeliczeniu na osobę stanowiło ok. 1/3 (33%) średniego PKB 254 regionów UE. Ponadto charakterystyczne dla regionu jest m.in. wysokie bezrobocie oraz niskie nakłady na działalność badawczo-rozwojową.

Na tle kraju województwo podkarpackie:

- należy do województw słabo rozwiniętych ze względu na poziom i efektywność rozwoju, nasycenie infrastrukturą i poziom życia,

- pod względem wielkości PKB na mieszkańca zajmuje przedostatnie 15 miejsce, poziom wynagrodzeń jest najniższy w kraju (16 miejsce),

- posiada stosunkowo niską liczbę podmiotów gospodarczych na 1000 mieszkańców oraz podmiotów gospodarczych z udziałem kapitału zagranicznego na 10 000 mieszkańców,

- posiada luki w zakresie infrastruktury technicznej, społecznej i ekonomicznej

- charakteryzuje się stosunkowo niskim poziomem życia

- należy do województw o słabej atrakcyjności inwestycyjnej, co utrudnia przeprowadzenie koniecznych procesów restrukturyzacyjnych w przemyśle, rolnictwie, leśnictwie i innych dziedzinach działalności gospodarczej i społecznej.

Strategia wyznacza 8 głównych obszarów strategicznych, tj.:

- 1) gospodarka regionu
- 2) infrastruktura techniczna
- 3) obszary wiejskie i rolnictwo
- 4) ochrona środowiska
- 5) kapitał społeczny
- 6) współpraca międzynarodowa
- 7) ochrona zdrowia
- 8) zabezpieczenie społeczne

Trzy z nich, tj. kapitał społeczny, ochrona zdrowia i zabezpieczenie społeczne, odnoszą się bezpośrednio do sfery pomocy społecznej.

a) Kapitał społeczny

Celem strategicznym w tym obszarze jest „Wszechstronny rozwój kapitału społecznego, umożliwiający pełne wykorzystanie potencjału i możliwości rozwoju osobistego mieszkańców regionu”.

Wyznaczone zostały następujące priorytety i kierunki działania:

- Priorytet 1: Poprawa jakości systemu edukacji jako warunek pogłębiania wiedzy i wzrostu kompetencji.
 - Kierunek działania 1: Zwiększenie dostępu do edukacji od najmłodszych lat życia.
 - Kierunek działania 2: Wspieranie otwartości edukacji.
 - Kierunek działania 3: Podniesienie jakości kształcenia.
 - Dostosowanie systemu kształcenia, w tym ustawicznego, do potrzeb rynku pracy.
- Priorytet 2: Wzmocnienie jakościowego rozwoju zasobów pracy regionu.
 - Kierunek działania 1: Wzrost zatrudnialności osób bezrobotnych i biernych zawodowo.
 - Kierunek działania 2: Podniesienie kompetencji i rozwój kadr regionu.
- Priorytet 3: Rozwój kultury.
 - Kierunek działania 1: Zwiększenie możliwości dostępu do kultury.
 - Kierunek działania 2: Kształtowanie kulturowej tożsamości regionalnej.
 - Kierunek działania 3: Poprawa jakości środowiska kulturowego.
- Priorytet 4: Wspieranie rozwoju społeczeństwa obywatelskiego.
 - Kierunek działania 1: Wspieranie aktywności obywatelskiej mieszkańców regionu.

- Kierunek działania 2: Podniesienie jakości współpracy III sektora, administracji publicznej i biznesu.
- Kierunek działania 3: Wspieranie instytucjonalnego rozwoju administracji samorządowej oraz organizacji pozarządowych.

b) Ochrona zdrowia

Celem strategicznym w tym obszarze jest „Bezpieczeństwo zdrowotne ludności”.

Wyznaczone zostały następujące priorytety i kierunki działania:

- Priorytet 1: Zmniejszenie zachorowalności oraz umieralności w społeczeństwie.
 - Kierunek działania 1: Rozwój wczesnej diagnostyki chorób nowotworowych, chorób układu krążenia, ratownictwa medycznego, perinatologii, psychiatrii dziecięcej oraz chorób zakaźnych i gruźlicy.
 - Kierunek działania 2: Zwiększenie dostępności do usług medycznych.
 - Kierunek działania 3: Profilaktyka i promocja zdrowia.
- Priorytet 2: Koordynacja działań w zakresie ochrony zdrowia oraz poprawy bezpieczeństwa ludności.
 - Kierunek działania 1: Stworzenie regionalnego ośrodka koordynującego.
 - Kierunek działania 2: Rozbudowa i modernizacja regionalnej sieci infrastruktury ochrony zdrowia.
 - Kierunek działania 3: Poprawa bezpieczeństwa ludności poprzez zapobieganie i zwalczanie zagrożeń naturalnych i cywilizacyjnych.

c) Zabezpieczenie społeczne.

Celem strategicznym w tym obszarze jest „Integracja działań w zakresie pomocy społecznej”.

Wyznaczone zostały następujące priorytety i kierunki działania:

- Priorytet 1: Wspieranie działań na rzecz osób zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
 - Kierunek działania 1: Identyfikacja środowisk dotkniętych lub zagrożonych marginalizacją i wykluczeniem społecznym.
 - Kierunek działania 2: Tworzenie warunków na rzecz aktywnego uczestnictwa osób z grup marginalizowanych i wykluczonych społecznie w życiu rodzinnym, zawodowym i społecznym.

- Priorytet 2: Tworzenie warunków dla rozwoju rodziny i opieki nad dziećmi.
 - Kierunek działania 1: Budowanie systemu wsparcia dla rodzin, ze szczególnym uwzględnieniem rodzin wielodzietnych, osób samotnie wychowujących dzieci i rodzin zagrożonych patologią.
 - Kierunek działania 2: Doskonalenie i rozwój systemu opieki nad dzieckiem poza rodziną biologiczną.

- Priorytet 3: Rozbudowa i modernizacja infrastruktury pomocy społecznej oraz rozwój zawodowy kadr pomocy społecznej.
 - Kierunek działania 1: Osiągnięcie wymaganych standardów i dalszy rozwój w zakresie infrastruktury pomocy społecznej.
 - Kierunek działania 2: Modyfikowanie systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego kadr pomocy społecznej.

- Priorytet 4: Propagowanie i rozwijanie obywatelskiego uczestnictwa w zaspokajaniu ludzkich potrzeb.
 - Kierunek działania 1: Doskonalenie współpracy samorządu województwa z organizacjami pozarządowymi i wolontariatem w zakresie zadań publicznych.
 - Kierunek działania 2: Integrowanie działań podmiotów realizujących zadania poprawy warunków i jakości życia mieszkańców regionu.

3) Strategia Rozwoju Powiatu Leżajskiego na lata 2000-2010

Opracowana i przyjęta do realizacji Strategia Powiatu Leżajskiego ma umożliwić wspieranie procesów rozwojowych i jest wyrazem aspiracji społeczności lokalnej oraz woli osiągnięcia wspólnych celów zawartych w wizji rozwoju. Dokument ten wychodzi naprzeciw najważniejszym potrzebom społeczności lokalnej, wyznacza kierunki działania samorządowej administracji powiatowej i gminnej oraz wyznacza cele i zadania dla innych struktur. Jego realizacja ma przyczynić się do trwałego rozwoju powiatu leżajskiego i istotnego podniesienia poziomu życia jej mieszkańców.

W perspektywie do roku 2010 misja powiatu została sformułowana w sposób następujący: „Powiat Leżajski – rejon przemysłowo – rolniczo – turystyczny jest szansą dla bezpiecznego i godnego życia mieszkańców oraz miejscem dobrego rozwoju dla każdego”.

Strategia identyfikuje problemy powiatu w trzech głównych sferach:

- 1) społecznej – warunki życia mieszkańców
- 2) potencjałów (zasobów) powiatu
- 3) gospodarczej

Ad 1) Problemy w zakresie warunków życia mieszkańców (wymieniono tylko problemy wiążące się bezpośrednio ze sferą pomocy społecznej):

- ***edukacja publiczna***

- nierównomierny nabór uczniów do szkół ponadpodstawowych w stosunku do posiadanych miejsc w szkołach;
- zbyt niski poziom subwencji na jednego ucznia w szkołach ponad podstawowych;
- mała oferta zajęć pozalekcyjnych;
- brak możliwości kształcenia na poziomie wyższym;
- ograniczone możliwości edukacji dzieci niepełnosprawnych;
- mała oferta zajęć dla dzieci szczególnie uzdolnionych;

- ***pomoc społeczna***

- brak mieszkań chronionych dla osób po leczeniu psychiatrycznym;
- wzrastająca liczba osób korzystających z pomocy społecznej;
- zmniejszające się nakłady na pomoc społeczną;
- wzrastający poziom bezrobocia;
- małe wsparcie organizacji pozarządowych przez władze samorządowe;

- ***wspieranie osób niepełnosprawnych***

- ograniczone możliwości rehabilitacji osób niepełnosprawnych;
- niewystarczająca ilość ośrodków dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych;
- istniejące bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych;

- ***promocja i ochrona zdrowia***

- brak długofalowego programu promocji zdrowia w powiecie;
- utrudniony dostęp do podstawowej opieki zdrowotnej;
- utrudniony dostęp do specjalistycznej opieki zdrowotnej;
- wzrastająca liczba osób uzależnionych od alkoholu, tytoniu i narkotyków;
- brak możliwości leczenia osób uzależnionych od narkotyków;
- niska stawka pieniężna na świadczenia zdrowotne w stosunku do innych kas chorych;

- ***polityka prorodzinna***

- brak specjalistycznego poradnictwa rodzinnego;
- niewystarczająca oferta pomocy dla rodzin dotkniętych przemocą;
- wzrastający poziom bezrobocia;

- ***zapobieganie zagrożeniom życia i zdrowia ludzi***

- niedostateczne zabezpieczenie mieszkańców w pomoc doraźną;

- ***porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli***

- wzrastające zjawisko przemocy w rodzinie;

Ad 2) Problemy w zakresie potencjałów (zasobów) powiatu

- ***potencjał ludzki***

przeciwdziałanie bezrobociu i aktywizacja lokalnego rynku pracy

- niski poziom płac w stosunku do innych regionów;
- mniejsza ilość ofert pracy dla kobiet w stosunku do mężczyzn;
- niskie i niedostosowane do potrzeb rynku pracy kwalifikacje osób bezrobotnych;
- ujemna migracja ludności (odpływ ludzi wykształconych);
- wyż demograficzny wchodzący na rynek pracy przy malejącej liczbie ofert pracy;
- niska aktywność zawodowa ludzi młodych w poszukiwaniu miejsc pracy;

- ***potencjał instytucjonalny***

współpraca z instytucjami pozarządowymi

- mała aktywność organizacji pozarządowych;

Ad 3) Problemy w sferze gospodarczej

- ***rolnictwo***

- niska opłacalność produkcji rolnej;
- słabe zorganizowanie producentów rolnych;
- ograniczone możliwości zbytu produktów rolnych;
- niewykorzystane w pełni możliwości rozwoju agroturystyki - jako dodatkowego źródła dochodu;
- nie w pełni wykorzystane użytki rolne;
- duża powierzchnia gruntów nieprzydatnych rolniczo i gospodarczo;

- ***przemysł***

- mała konkurencyjność części zakładów przemysłowych;

- niski poziom inwestycji w firmach;
- trudności ze zbytem produktów;
- niewykorzystanie potencjału przemysłowego;
- niski dopływ kapitału z zewnątrz;

- ***drobna wytwórczość***

- niska konkurencyjność małych i średnich przedsiębiorstw;
- niski poziom inwestycji;
- słabo rozwinięta współpraca między firmami;
- nieliczna reprezentacja pracodawców w samorządach;
- niewykorzystane obiekty po byłych zakładach produkcyjnych;
- słabo rozwinięta sieć małych zakładów przetwórstwa rolno - spożywczego i drzewnego;

W odpowiedzi na powyższe problemy sformułowano m.in. następujące cele strategiczne:

- Wysoki poziom rozwoju osobistego i zawodowego dzieci i młodzieży
- Sprawny system kształcenia i przekwalifikowania zawodowego dla dorosłych
- Zwiększenie liczby nowych, stałych miejsc pracy
- Zwiększenie dochodów mieszkańców
- Działający system pomocy rodzinie w sytuacjach kryzysowych (przestępczość, przemoc, uzależnienia)
- Zmniejszenie liczby osób korzystających z pomocy społecznej
- Tworzenie miejsc pracy dla osób niepełnosprawnych
- Zmniejszenie przestępczości oraz zachowań patologicznych mieszkańców
- Dobry dostęp do opieki medycznej
- Zwiększenie udziału mieszkańców w rozwiązywaniu problemów lokalnych

3. CZĘŚĆ DIAGNOSTYCZNA

Część ta zawiera charakterystykę powiatu oraz diagnozę problemów społecznych opartą na badaniach dokumentów źródłowych, opracowanych głównie przez jednostki pomocy społecznej w powiecie i inne instytucje zajmujące się problemami społecznymi, a także sąd, policję, służbę zdrowia i inne.

III. DIAGNOZA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH W POWIECIE LEŻAJSKIM

1. Alkoholizm i narkomania

1.1. Pojęcia

Alkoholizm i narkomania to uzależnienia traktowane jako psychiczny, a niekiedy fizyczny stan spowodowany przez interakcję żywego organizmu z substancją chemiczną. Charakteryzuje się specyficznymi reakcjami obejmującymi wewnętrzny przymus do spożywania tej substancji w sposób ciągły lub okresowy. Nadużywanie alkoholu wiąże się z dwoma rodzajami zjawisk: pijaństwem, rozumianym jako nadmierna konsumpcja alkoholu i alkoholizmem, czyli uzależnieniem od alkoholu.

Narkomania traktowana jest jako najcięższa postać toksykomanii, która jest rodzajem przewlekłych świadomych zatruc pod wpływem systematycznego używania substancji działających w swoisty sposób na układ nerwowy i psychikę człowieka.

Biorąc pod uwagę skalę zjawiska oraz jego negatywne skutki dla jednostki, rodziny oraz społeczeństwa, alkoholizm jest poważnym problemem społecznym. Choroba alkoholowa jest bardzo często przyczyną:

- utraty zdrowia psychofizycznego,
- dezorganizacji w funkcjonowaniu rodziny i społeczności,
- przemocy w rodzinie,
- trudności opiekuńczo – wychowawczych,
- utraty pracy,
- trudności w kontaktach z otoczeniem,
- naruszania prawa i porządku publicznego.

1.2. Skala problemu

Nadużywanie alkoholu jest bardzo często przyczyną przestępstw. Najczęstsze z nich to: prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, bójki, pobicia, włamania oraz rozboje i kradzieże.

Alkoholizm jest zjawiskiem silnie skorelowanym z przemocą psychiczną i fizyczną w rodzinie. Według danych policji liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu wynosiła w 2006 roku 272 osób.

Według danych Izby Wytrzeźwień w Rzeszowie w 2006 roku przebywało tam 150 osób z powiatu leżajskiego, z czego najwięcej z miasta i gminy Nowa Sarzyna (46 osób) miasta Leżajsk (40 osób) i gminy Leżajsk (37 osób).

Liczba osób przebywających w Izbie Wytrzeźwień w Rzeszowie w 2006 roku – wg gmin.

Jednostka terytorialna	Ilość osób przebywających w Izbie Wytrzeźwień
Miasto i Gmina Nowa Sarzyna	46
Miasto Leżajsk	40
Gmina Leżajsk	37
Gmina Grodzisko Dolne	15
Gmina Kuryłówka	12
RAZEM	150

Według danych Wydziału Rodzinnego i Nieletnich Sądu Rejonowego w Leżajsku, w latach 2003-2007 skierowano na leczenie odwykowe od alkoholu 179 osób, w tym:

Gmina	2003	2004	2005	2006	2007
Miasto Leżajsk	3	9	11	13	20
Miasto i Gmina Nowa Sarzyna	2	6	5	8	18
Gmina Leżajsk	5	8	4	8	15
Gmina Grodzisko Dolne	4	5	3	2	8
Gmina Kuryłówka	4	1	2	5	10
Razem	18	29	25	36	71

Liczba osób zarejestrowanych z powodu uzależnienia od alkoholu w Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku w latach 2003 – 2007 przedstawia się następująco:

- 2003 rok – 156 osób,
- 2004 rok – 161 osób,
- 2005 rok – 170 osób

- 2006 rok – 187 osób

- 2007 rok – 236 osób

Na terenie powiatu leżajskiego z pomocy społecznej z powodu alkoholizmu w 2007 r. skorzystało 250 rodzin, w tym:

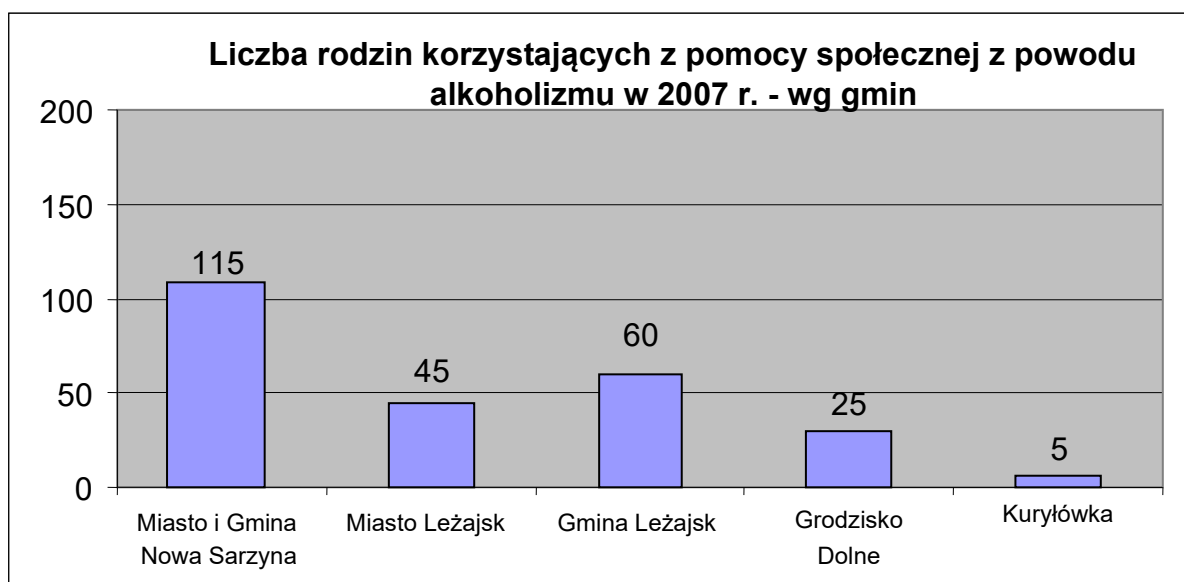
- 115 rodzin w mieście i gminie Nowa Sarzyna,

- 45 rodzin w mieście Leżajsk,

- 60 rodzin w gminie Leżajsk,

- 25 rodzin w gminie Grodzisko Dolne,

- 5 rodzin w gminie Kuryłówka.

Skalę zjawiska narkomanii Powiatu Leżajskiego przedstawiają dane dotyczące wykrytych przez policję przestępstw narkotykowych. W latach 2003 - 2007 stwierdzono 535 przestępstw narkotykowych (posiadanie lub sprzedaż), z czego 38 w roku 2007.

Liczba wykrytych przez policję przestępstw narkotykowych w latach 2003 – 2007

Rok	Liczba przestępstw
2003	14
2004	39
2005	249

2006	195
2007	38

W latach 2003 - 2007 Sąd Rejonowy w Leżajsku rozpoznał 106 spraw z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii, z czego:

- w 2003 roku 3 sprawy,
- w 2004 roku 17 spraw,
- w 2005 roku 16 spraw,
- w 2006 roku 17 spraw.
- w 2007 roku 53 sprawy

Liczba osób zarejestrowanych z powodu uzależnienia od narkotyków w Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku w latach 2002 – 2007 przedstawia się następująco:

- 2002 r. - 3 osoby
- 2003 r. - 1 osoba
- 2004 r. – 0 osób
- 2005 r. - 10 osób
- 2006 r. - 6 osób
- 2007 r. - 3 osoby

1.3. Zasoby

Instytucje zajmujące się przeciwdziałaniem alkoholizmowi i narkomanii na terenie Powiatu Leżajskiego:

Miejskie i Gminne Komisje ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych:

- Urząd Miasta w Leżajsku.
- Urząd Miasta i Gminy w Nowej Sarzynie.
- Urząd Gminy Leżajsk
- Urząd Gminy w Grodzisku Dolnym.
- Urząd Gminy w Kuryłówce.

Ośrodki Pomocy Społecznej:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.

- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym.
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłówce.
- Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Leżajsku.
- Punkt Konsultacyjno – Informacyjny w Leżajsku.
- Komenda Powiatowa Policji w Leżajsku.
- Poradnia Leczenia Uzależnień w Leżajsku.
- Sąd Rejonowy w Leżajsku.
- Oddział Psychiatryczny przy Zakładzie Opieki Zdrowotnej w Leżajsku.
- Szkoły.
- Grupa AA „Azalia” w Leżajsku.
- Grupa AA „Pokora” w Sarzynie.
- Grupa wsparcia Al.-anon w Leżajsku.
- Grupa wsparcia AA w Grodzisku Dolnym.

1.4. Podsumowanie

1. Biorąc pod uwagę skalę zjawiska oraz jego skutki, pijaństwo i alkoholizm są bardzo poważnymi problemami społecznym.
2. Nadużywanie alkoholu jest przyczyną nie tylko poważnych problemów zdrowotnych pijącego, ale również prowadzi do zachowań i problemów, w tym finansowych, szkodliwych dla rodziny i społeczeństwa. Nadużywanie alkoholu wiąże się nie tylko zubożeniem rodziny, ale również prowadzi do jej dysfunkcji. Osoby mieszkające razem z alkoholikiem zapadają na chorobę zwaną współuzależnieniem.
3. Alkoholizm jest często skorelowany z przemocą w rodzinie oraz naruszeniem porządku publicznego (wśród 175 porad udzielonych w Ośrodku Interwencji Kryzysowej w 2006 roku 147 dotyczyło alkoholizmu powiązanego z przemocą psychiczną lub fizyczną).
4. Wzrasta liczba osób zarejestrowanych z powodu uzależnienia od alkoholu w Poradni Leczenia Uzależnień w Leżajsku (z 156 osób w 2003 r. do 236 w 2007 r.),

a także skierowań Sądu na leczenie odwykowe od alkoholu (z 18 w 2003 r. do 71 w 2007 r).

4. Według danych policji w 2007 roku stwierdzono 38 przestępstw narkotykowych.
5. Poprawa rozpoznania środowiska narkomanów przez policję w ostatnich latach przyczyniło się do częściowego zahamowania rozprzestrzeniania się zjawiska. Problem ten jednak w dalszym ciągu wymaga działań mających na celu pełniejsze rozpoznanie zjawiska narkomanii.
6. Liczba przestępstw narkotykowych znacznie przewyższa liczbę osób korzystających z pomocy instytucji do tego powołanych. Przyczyną tego stanu może być słabo rozwinięty system pomocy osobom uwikłanym w problem narkotykowy oraz trudności w dotarciu do tych osób.
7. Skuteczność w rozwiązywaniu problemów alkoholizmu, przemocy w rodzinie wymaga współpracy wielu instytucji: gmin, policji, Ośrodków Pomocy Społecznej oraz OIK.

2. Bezrobocie

2.1. Pojęcie

Zjawisko bezrobocia jest rozmaicie definiowane. Najczęściej podejście do tego problemu jest dwojakie: przedmiotowe i podmiotowe. Według ujęcia przedmiotowego

bezrobocie traktowane jest jako kategoria analityczna rynku pracy i oznacza niezrealizowaną podaż pracy, będącą efektem braku równowagi między podażą siły roboczej, a popytem na pracę. Inaczej mówiąc: bezrobocie to ogólna liczba osób zarejestrowanych jako bezrobotni. Natomiast według ujęcia podmiotowego bezrobocie oznacza stan bezczynności zawodowej osób zdolnych do pracy i zgłaszających gotowość jej podjęcia. Definicja ta traktuje bezrobocie jako oszacowaną na podstawie badań sondażowych liczbę osób spełniających równocześnie trzy warunki: osoby te nie pracują, aktywnie poszukują pracy i są gotowe do jej podjęcia.

Wyróżnia się następujące rodzaje bezrobocia:

- 1) koniunkturalne (związane z wahaniami cykli koniunktury gospodarczej; w okresie lepszej koniunktury pracodawcy zatrudniają pracowników, zaś w okresie gorszej – zwalniają),
- 2) strukturalne (brak dopasowania popytu na siłę roboczą z jej podażą),
- 3) sezonowe (dotyczy zatrudnienia przejściowego),
- 4) frykcyjne (istnieje, gdy pracownicy poszukują nowego zatrudnienia i przez okres krótkiego czasu mają status bezrobotnego),
- 5) technologiczne (następuje w wyniku rozwoju techniki i zastępowania pracy ludzkiej pracą maszyn),
- 6) jawne (przedstawiane przez statystyki),
- 7) ukryte (najczęściej na wsi, gdy zbyt duża liczba osób utrzymuje się z jednego gospodarstwa rolnego),
- 8) krótkotrwałe (do 12 miesięcy),
- 9) długotrwałe (powyżej 12 miesięcy),
- 10) powszechne (obejmuje cały kraj),
- 11) regionalne (dotyczy braku pracy w danym regionie).

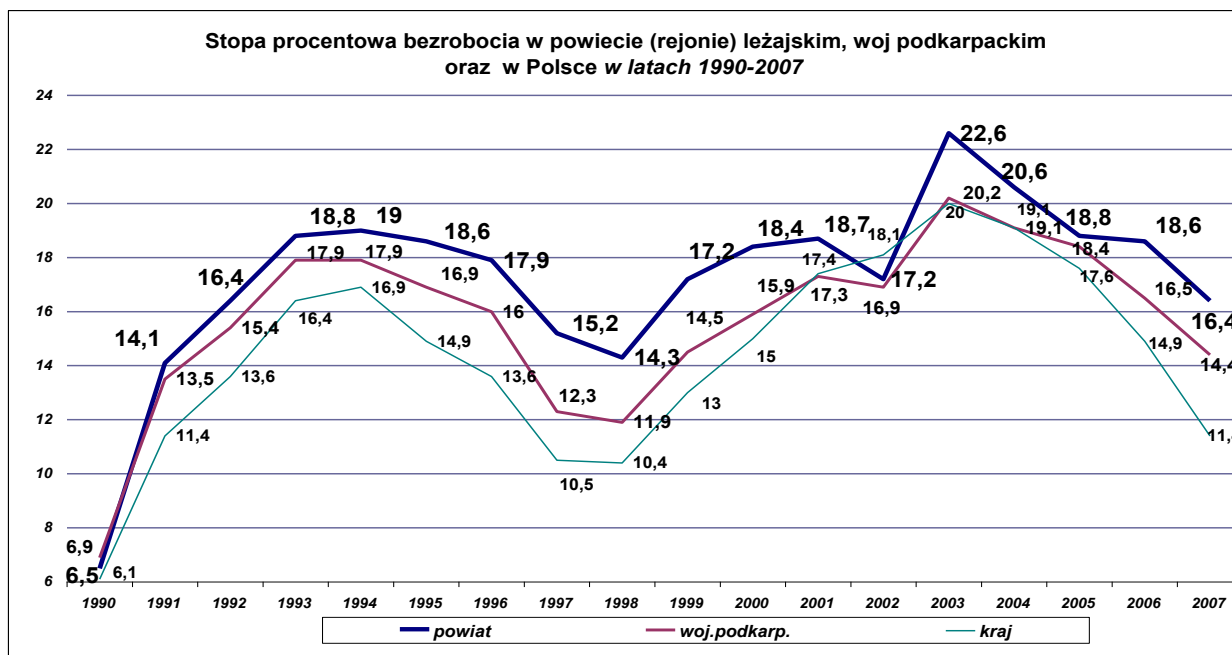
2.2. Skala problemu

Poziom bezrobocia:

Poziom bezrobocie 2007 r. był o 637 osób niższy, niż w analogicznym czasie w 2006 r. i wyniósł 4 473 osoby, (rok wcześniej liczba bezrobotnych wyniosła 4 110 osób) w tym 53 % wyniósł udział kobiet (2470 osób), rok wcześniej – 54 % (2746 osób).

Stopa bezrobocia w końcu 2006 i 2007 r.– porównanie (Dane GUS)

Wyszczególnienie	grudzień 2006	grudzień 2007	Różnica
Kraj	14,8 %	11,4 %	Spadek o 3,4 %
Województwo podkarpackie	16,4 %	14,4 %	Spadek o 2,0 %
Powiat leżajski	18,5 %	16,4 %	Spadek o 2,1 %

Poziom bezrobocia w latach 2000-2007

Wyszczególnienie	Stan w końcu roku							
	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Liczba osób	7165	7118	6530	6395	5695	5124	5110	4473

W końcu 2007 r. w ewidencji PUP w Leżajsku figurowało łącznie 4.592 klientów, w tym 4 473 bezrobotnych i 119 osób poszukujących pracy.

Wyszczególnienie		Liczba bezrobotnych (stan na dzień 31.12.2007 r.)					Powiat leżajski
		Miasto Leżajsk	Gmina Leżajsk	Gmina Grodzisk o Dolne	Gmina Kuryłówka	Gmina Nowa Sarzyna	
Liczba bezrobotnych ogółem		730	1350	444	371	1578	4473
W tym kobiet		398	729	239	195	909	2470
wiek (w latach)	18-24	165	345	117	102	383	1117
	25-34	222	362	160	97	474	1303
	35-44	133	323	76	75	368	976
	45-54	155	269	68	83	279	859
	55-59	50	43	22	11	65	192
	60 i więcej	5	8	1	3	9	26

W ostatnich latach można zaobserwować spadek liczby bezrobotnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Leżajsku (z 7.165 osób w 2001 r. do 4.473 osób w 2007 r.). W okresie wcześniejszym spadek ilości zarejestrowanych osób bezrobotnych nie zmieniał poziomu ogólnej stopy bezrobocia w powiecie (18,7 % w 2001, 18,5 % w 2006), wyraźne zmniejszenie stopy nastąpiło dopiero w roku 2007 (16,4%).

Dokładna analiza struktury bezrobocia pozwala wyciągnąć wnioski, że są na nie szczególnie narażeni:

- mieszkańcy wsi, którzy stanowią 74,89% ogółu zarejestrowanych w PUP w Leżajsku, pomimo spadku zarejestrowanych bezrobotnych zamieszkałych na terenach wiejskich w ostatnich latach (z 5.281 w 2001 roku do 3.350 w 2007 roku). Należy dodać, iż mieszkańcy wsi stanowią 70,32% wszystkich mieszkańców powiatu,

- osoby młode pomiędzy 18 a 34 rokiem życia, które w 2007 r. stanowiły 54,10% bezrobotnych, mimo iż latach 2001-2007 można było zaobserwować spadek ilości bezrobotnych w przedziale wieku pomiędzy 18 a 34 rokiem życia (z 4.620 w roku

2001 do 2.420 w roku 2007) oraz wzrost liczby osób bezrobotnych w wieku pomiędzy 45 a 59 rokiem życia i więcej (z 858 osób w roku 2001 do 1.077 w roku 2007),

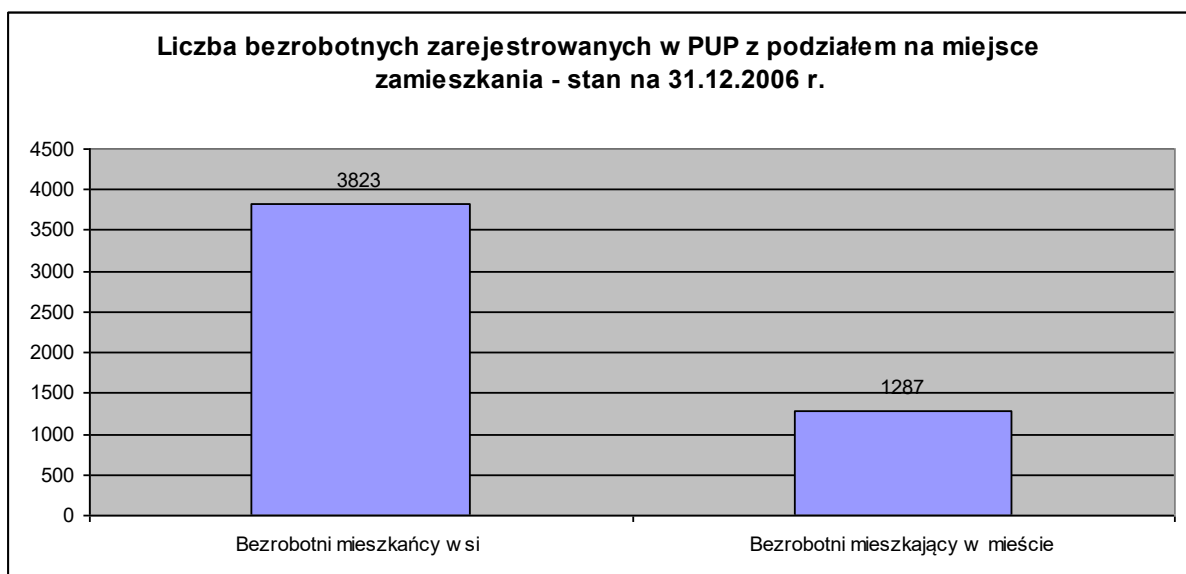
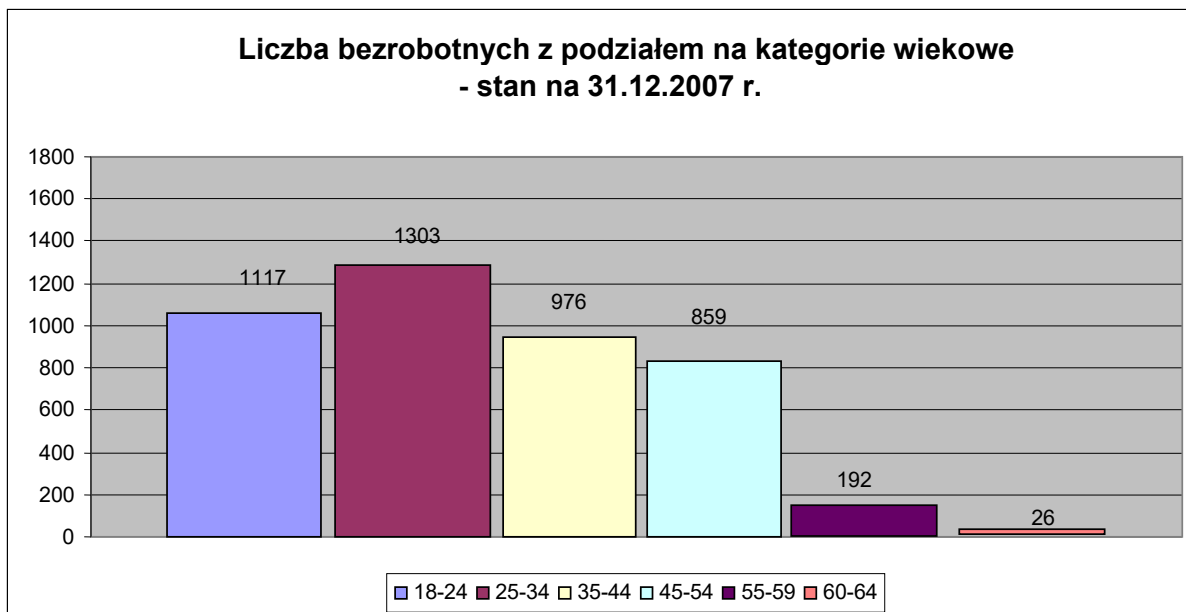
- osoby z niskim poziomem wykształcenia. Na koniec 2007 r. osoby posiadające wykształcenie zawodowe stanowiły 34,32% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych (1.535 osób), natomiast osoby z wykształceniem gimnazjalnym lub niższym - ponad 28,30% (1.266 osób). Najmniejszą grupę bezrobotnych stanowiły osoby z wykształceniem średnim ogólnokształcącym (500 osób – 11,18%) oraz wyższym (312 osób - 6,97%),

- osoby bez stażu lub z niskim stażem zawodowym. Na koniec 2007 r. osoby bez stażu stanowiły 31,90 % ogółu zarejestrowanych (1.427 osób), zaś ze stażem do 1 roku – ponad 21,98% (983 osoby). Razem osoby te stanowią ponad połowę wszystkich bezrobotnych (ponad 53,88 %).

Grupą znajdującą się w szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są osoby długotrwale bezrobotne. W końcu 2007 r. w PUP w Leżajsku figurowało 2.936 osób zarejestrowanych powyżej 12 miesięcy (66,31% ogółu zarejestrowanych, przy czym odsetek ten utrzymuje się na tym poziomie od kilku lat).

Bezrobotni wg poziomu wykształcenia, stażu pracy i czasu pozostawania bez pracy

Ogółem		730	1350	444	371	1578	4473
Wykształcenie	wyższe	85	71	42	23	90	312
	policealne i śr. zaw.	164	258	90	69	277	860
	śr. ogólnokszt.	95	152	56	31	165	500
	zasad. zawod.	235	478	128	134	569	1535
	gimnazj. i poniżej	151	391	128	114	477	1266
Ogółem		730	1350	444	371	1578	4473
Staż pracy ogółem	do 1 roku	160	289	102	88	344	983
	1 do 5 lat	126	248	82	62	289	812
	5 do 10	76	146	50	27	179	478
	10 do 20	86	161	43	44	169	505
	20 do 30	54	61	19	20	74	229
	30 lat i więcej	8	8	4	3	15	39
	bez stażu	220	437	144	127	508	1427
Ogółem		730	1350	444	371	1578	4473
Czas pozostawania bez pracy	do 1m-ca	60	90	27	32	94	305
	1 do 3	113	245	75	75	271	779
	3 do 6	99	171	85	50	210	617
	6 do 12	105	207	64	50	200	632
	12 do 24	126	208	86	71	284	776
	powyżej 24	227	429	107	93	519	1364
Ogółem		730	1350	444	371	1578	4473

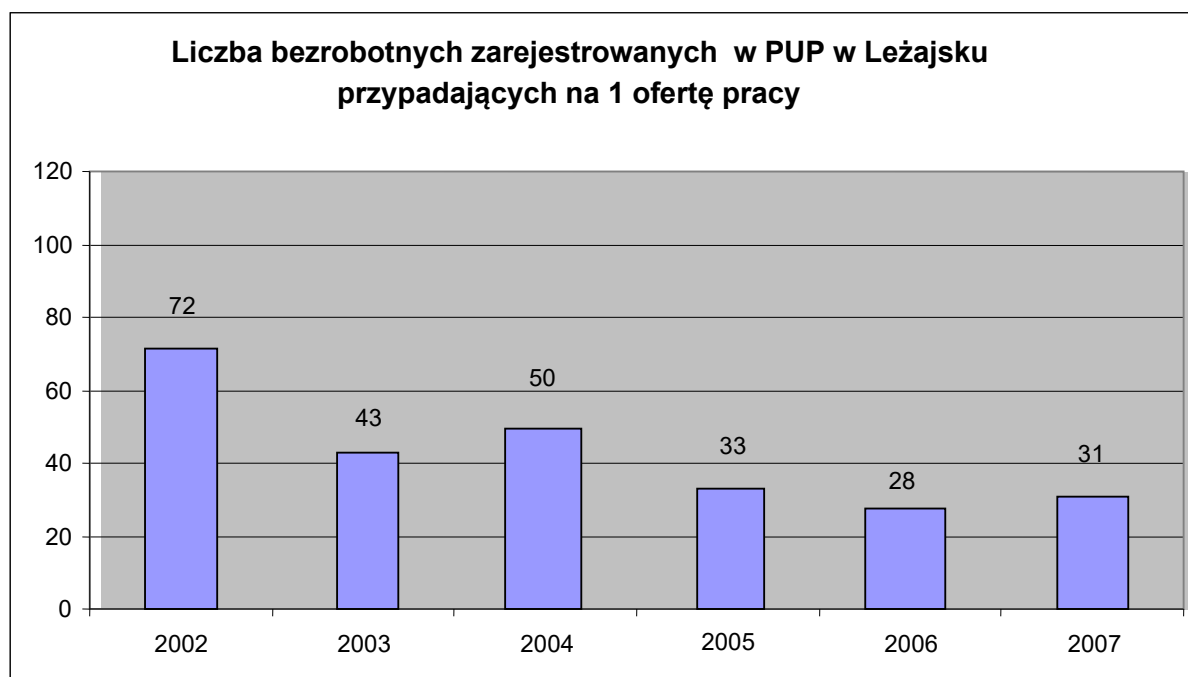

Do najczęstszych zawodów i specjalności występujących wśród bezrobotnych na koniec 2007 roku należały:

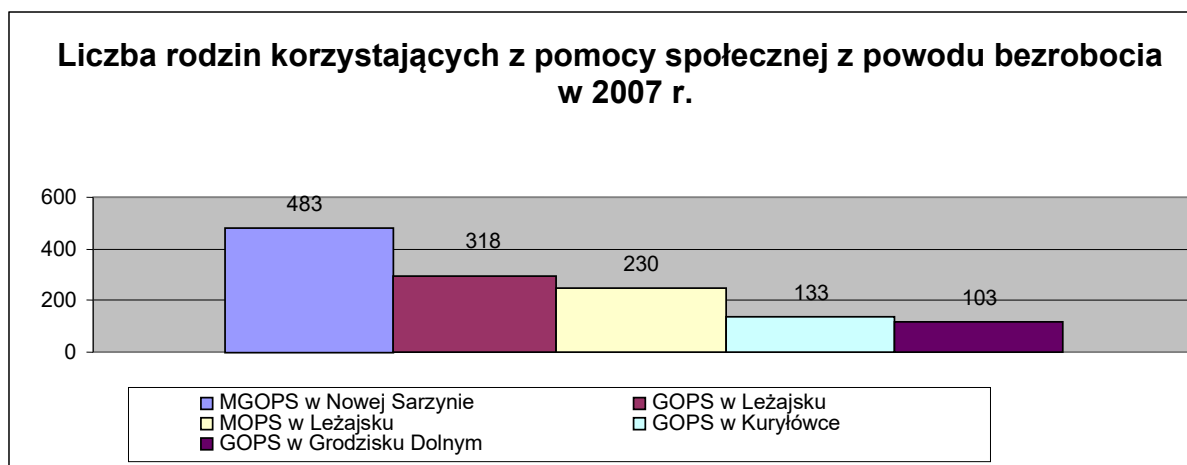
- sprzedawca - 289
- ślusarz – 240
- krawiec – 208
- technik mechanik –121
- murarz – 134
- robotnik pomocniczy w przemyśle przetwórczym – 106

- kucharz – 101
- technik ekonomista – 93
- szwaczka – 91

W latach 2001 – 2007 zmniejszyła się liczba bezrobotnych przypadających na 1 ofertę pracy. Spowodowane jest to wzrostem ilości ofert pracy (w tym subsydiowane oraz staże) oraz spadkiem liczby bezrobotnych zarejestrowanych w PUP .

Z powodu bezrobocia z pomocy społecznej skorzystało w 2007 r. 1.267 rodzin. Najwięcej rodzin pochodzi z terenów miasta i gminy Nowa Sarzyna (483), gminy Leżajsk (318) oraz miasta Leżajsk (230).

Liczba rodzin i ich członków objętych wsparciem z pomocy społecznej z powodu bezrobocia w 2007 r.

Jednostka terytorialna	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Miasto i Gmina Nowa Sarzyna	483	2.089
Miasto Leżajsk	230	776
Gmina Leżajsk	318	1.405
Gmina Kuryłówka	133	604
Gmina Grodzisko Dolne	103	466

2.3. Zasoby

Działania związane z rozwiązywaniem problemu bezrobocia na terenie Powiatu Leżajskiego podejmują:

1. Pracodawcy, do których należą m.in.: Zakłady Chemiczne w Nowej Sarzynie, Browar Leżajsk, ZPOW Poltino.
2. Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku.

3. Leżajskie Stowarzyszenie Rozwoju.
4. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku.
5. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
6. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
7. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
8. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym.
9. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłówce.
10. Stowarzyszenie „Dobry Dom” w Woli Zarczyckiej.
11. Caritas Leżajsk.
12. Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo w Grodzisku Dolnym.

2.4. Podsumowanie

1. W 2007 r. w rejestrze PUP pozostawało 4.473 bezrobotnych. Od kilku lat obserwuje się tendencję spadkową w poziomie bezrobocia. Wśród zarejestrowanych osób niezmiennie od kilku lat dominują te same grupy zawodowe.
2. Bezrobocie w powiecie leżajskim jest przede wszystkim bezrobociem:
 - ludzi młodych (54,10% osób bezrobotnych do 34 roku życia),
 - osób bez stażu lub z krótkim stażem pracy (53,88% osób bezrobotnych bez stażu i ze stażem do roku czasu),
 - ludzi z niskim poziomem wykształcenia (osoby z wykształceniem zawodowym, gimnazjalnym i poniżej stanowią niemal 62,62% bezrobotnych),
 - mieszkańców terenów wiejskich (74,8 %).
3. Mimo spadku w ostatnich latach ilości osób bezrobotnych, wskaźnik bezrobocia w powiecie stale utrzymuje się na stopie wyższej od stopy wojewódzkiej i krajowej.
4. Niemal ¼ ogółu bezrobotnych reprezentuje 5 najliczniejszych zawodów (ślusarz, sprzedawca, technik ekonomista, ekonomista, murarz), natomiast niewiele jest zawodów deficytowych, związanych przede wszystkim z usługami (fryzjer, prasowaczka, kosmetyczka, praczka, bufetowy, pracownik biura podróży) oraz

transportem (kierowca samochodu osobowego, diagnosta samochodowy, kierowca samochodu ciężarowego).

5. Doświadczenia ośrodków pomocy społecznej wykazują, że bezrobocie, zwłaszcza długookresowe, rodzi wiele negatywnych skutków, jest również główną przyczyną ubóstwa.

6. Bezrobotni, szczególnie długotrwale, zagrożeni są marginalizacją lub wykluczeniem społecznym. Istnieje realne niebezpieczeństwo przekształcenia się bezrobocia i związanego z nim ubóstwa w zjawiska dziedziczne.

7. Osoby pozostające w rejestrach PUP powyżej 24 m-cy, to prawie 1/3 wszystkich osób bezrobotnych (1364 osoby), przy czym:

- są to przeważnie osoby o najniższych kwalifikacjach (80% stanowią bezrobotni posiadający wykształcenie gimnazjalne lub zasadnicze zawodowe), wśród pozostałych bezrobotnych odsetek ten wynosi 51%,

- w grupie 1364 osób przeważają kobiety (62%), mężczyźni stanowią 38%, wśród pozostałych bezrobotnych odsetek kobiet wynosi 55%, mężczyzn – 45%,

- o niewielkim lub braku doświadczenia zawodowego (31% pracowało nie cały rok, a 23% nie pracowało w ogóle), wśród pozostałych bezrobotnych odsetek ten wynosi 56%,

- w sile wieku (93% nie ukończyło 54 lat życia),

- stosunkowo niski jest odsetek osób do 24 roku życia, co wynika ze specyfiki tej kategorii osób, tzn. długości czasu pozostawania bez pracy.

7. Ze względu na ważność problemu i jego skalę, istnieje konieczność bliskiej współpracy ośrodków pomocy społecznej z Powiatowym Urzędem Pracy, lokalnymi władzami, organizacjami pozarządowymi, a zwłaszcza pracodawcami, w celu rozwiązywania problemu bezrobocia.

3. Potrzeba ochrony macierzyństwa

3.1. Pojęcie

Potrzeba ochrony macierzyństwa oznacza objęcie pomocą społeczną kobiet w ciąży i wychowujących dzieci, poprzez pracę socjalną oraz przyznawanie świadczeń. Rodzina wielodzietna natomiast to rodzina składająca się z kilkorga dzieci, nie mniej jednak niż trzech.

3.2. Skala problemu

W 2007 roku w powiecie leżajskim ze świadczeń z tytułu potrzeby ochrony macierzyństwa skorzystało 187 rodzin. Spośród nich 54,5% stanowiły rodziny korzystające z pomocy społecznej z powodu wielodzietności (łącznie 102 rodziny).

Ilość rodzin korzystających ze świadczeń w poszczególnych gminach była następująca:

- gmina Leżajsk – 26 rodzin, w tym 24 wielodzietnych,
- miasto i gmina Nowa Sarzyna – 103 rodzin, w tym 40 wielodzietnych,
- miasto Leżajsk – 31 rodzin, w tym 20 wielodzietnych,
- gmina Kuryłówka – 7 rodzin, w tym 5 wielodzietnych,
- gmina Grodzisko Dolne – 20, w tym 13 wielodzietnych.

Liczba rodzin oraz osób w tychże rodzinach objętych pomocą społeczną w 2007 roku z tytułu ochrony macierzyństwa z podziałem na gminy:

Gmina	Liczba rodzin w ogóle	Liczba rodzin wielodzietnych	Liczba osób w rodzinach
Miasto Leżajsk	31	20	162
Miasto i Gmina Nowa Sarzyna	103	40	600
Gmina Leżajsk	26	24	176
Gmina Grodzisko Dolne	20	13	125
Gmina Kuryłówka	7	5	42
RAZEM	187	102	1105

3.3. Zasoby

Instytucje udzielające pomocy i świadczeń z tytułu ochrony macierzyństwa na terenie Powiatu Leżajskiego:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
2. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
3. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym.
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłówce.
6. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Leżajsku.

3.4. Podsumowanie

1. Zdecydowana większość rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu ochrony macierzyństwa to rodziny wielodzietne (54,5%).
2. Działania na rzecz ochrony macierzyństwa winny być łączone z innymi działaniami, mającymi na celu wspieranie rodziny.

4. Przemoc w rodzinie

4.1. Pojęcie

Powszechne postrzeganie przemocy opiera się na przekonaniu, że jest to akt godzący w osobistą wolność jednostki, zmuszanie jej do zachowań niezgodnych z jej wolą. Obecnie wyróżnia się siedem form złego traktowania, które utożsamiane są z przemocą. Są to: przemoc fizyczna, seksualna, emocjonalna, zaniedbanie, opóźnienie rozwoju fizycznego, zaniedbanie prenatalne, dzieciobójstwa i porzucenie. Najczęściej znęcanie się nad rodziną dotyczy przemocy fizycznej. W kontekście prawnym przemoc w rodzinie wyczerpuje często znamiona przestępstwa znęcania się, fizycznego lub psychicznego.

4.2. Skala problemu

Z danych policji wynika, że z 479 interwencji domowych zanotowanych w powiecie leżajskim w 2007 roku:

- 133 przypadków dotyczyło przemocy w rodzinie (27,77 %),
- trzykrotnie więcej było interwencji na wsi (99) niż w mieście (34).

Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy to 178 osoby, z czego:

- 128 kobiet,
- 9 mężczyzn,
- 41 dzieci.

Ilość sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu wyniosła 199 osób.

Według danych Sądu Rejonowego w Leżajsku, w latach 2003 - 2007 prowadzonych było 141 spraw dotyczących przestępstw znęcania się nad rodziną, z czego:

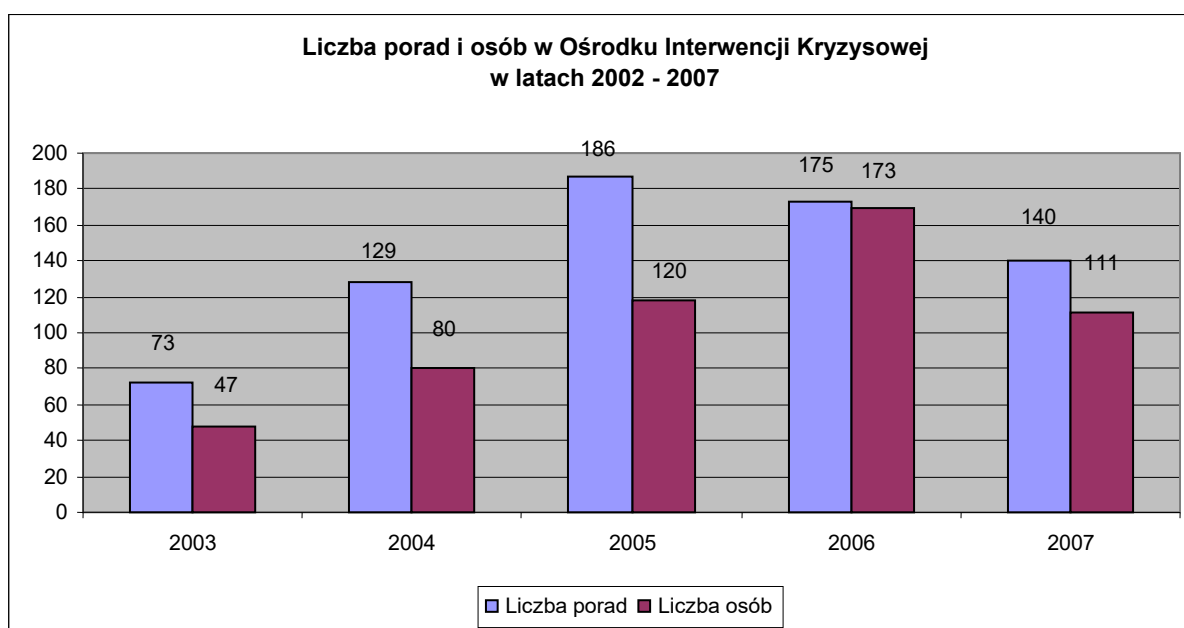
- w 2003 roku - 11 spraw

- w 2004 roku - 29 spraw
- w 2005 roku - 14 spraw
- w 2006 roku – 39 spraw
- w 2007 roku – 48 spraw

Z danych Ośrodka Interwencji Kryzysowej przy PCPR w Leżajsku wynika, że w ciągu ostatnich 4 lat zwiększa się liczba osób oraz zgłoszeń związanych z nadużywaniem alkoholu oraz przemocą w rodzinie. Wśród 175 zgłoszeń do Ośrodka w 2006 roku 147 przypadków dotyczyło alkoholizmu powiązanego z przemocą psychiczną lub fizyczną.

Liczba osób oraz udzielonych porad w OIK w latach 2002-2007

Rok	Liczba porad	Liczba osób
2002	38	38
2003	73	47
2004	129	80
2005	186	120
2006	175	173
2007	140	111

W czerwcu 2001 roku odbyła się powiatowa debata „dzieciństwo bez przemocy”, której celem była diagnoza skali zjawiska. W wyniku przeprowadzonej wówczas ankiety wśród dzieci klas 6 otrzymano następujące dane:

- 17% ankietowanych doświadczyło przemocy fizycznej, której efektem były urazy ciała,
- 18% stwierdziło, że było bitych przez rodziców,
- 48% twierdzi, że była stosowana wobec nich przemoc emocjonalna w formie wygórowanych oczekiwań wobec nich,
- 46 % uważa, że była poniżana przez osoby dorosłe,
- 19% doświadcza zaniedbywania emocjonalnego, polegającego na braku zainteresowania swoimi problemami przez rodziców,
- 14% dzieci odczuwa brak opieki ze strony rodziców,
- 18 % badanych było namawianych przez dorosłych do oglądania pornografii,
- 9% deklaruje, że doświadczyło cielesnych kontaktów z osobą dorosłą.

4.3. Zasoby

Instytucje zajmujące się rozwiązywaniem problemów związanych z przemocą w rodzinie na terenie Powiatu Leżajskiego:

7. Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie.
8. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
9. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
10. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
11. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym.
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłówce.
6. Ośrodek Interwencji Kryzysowej w Leżajsku.
7. Komenda Powiatowa Policji w Leżajsku.
8. Sąd Rejonowy w Leżajsku.
9. Służba zdrowia.

4.4. Podsumowanie

1. Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujący z innymi problemami funkcjonowania rodzin . Najczęściej współwystępuje ze zjawiskiem alkoholizmu.
2. W latach 2002 - 2006 znacząco wzrosła liczba porad udzielonych przez Ośrodek Interwencji Kryzysowej (z 38 w 2002 roku do 175 w 2006 roku). Zjawiska tego niekonicznie należy tłumaczyć wzrostem problemu, lecz raczej stopniowym wzrostem świadomości społecznej.
3. Najgroźniejsze skutki przemocy w rodzinie dotyczą dzieci, dlatego podejmowane działania winny kłaść szczególną wagę na ich ochronę.
4. Problem przemocy w rodzinie nie jest całkowicie rozpoznany ze względu na fakt, iż ofiary przemocy często nieujawniają występowania tego problemu. Najczęściej przyczyną jest poczucie winy i odpowiedzialności za innych, czy też poczucie wstydu.
5. Zjawisko przemocy ma często charakter dziedziczny – sprawcy przemocy często samo byli wcześniej jej ofiarami.
6. Skuteczność w rozwiązywaniu problemu przemocy w rodzinie wymaga współpracy wielu instytucji: policji, ośrodków pomocy społecznej, Ośrodka Interwencji Kryzysowej, poradni psychologiczno -pedagogicznych, kuratorów sądowych, pedagogów szkolnych, sądu, a także organizacji i grup społecznych.

5. Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych, sieroctwo oraz opieka zastępcza i instytucjonalna

5.1. Pojęcie

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych jest skutkiem nie spełniania przez rodziny prawidłowych funkcji społecznych i wychowawczych.

Rodzina potrafi najlepiej zaspokoić podstawowe potrzeby biologiczne i psychiczne dziecka, przekazuje dorobek kulturowy, dostarcza modeli i wzorów zachowań, przekazuje system wartości i norm. Nie zawsze jednak środowisko rodzinne spełnia wymienione funkcje. Czynniki zaburzające prawidłowe funkcjonowanie rodziny to między innymi:

- dezintegracja spowodowana bezrobociem i demoralizacją,
- patologia,
- sieroctwo (społeczne, naturalne i duchowe).

Sieroctwo jest stanem, w którym dziecko pozbawione jest rodziców, przy czym rozróżnia się dwa rodzaje sieroctwa: biologiczne (naturalne) i społeczne. Sieroctwo biologiczne następuje w wyniku śmierci dwojga rodziców (dziecko jest sierotą) lub jednego (dziecko jest półsierotą). Sieroctwo społeczne natomiast polega na pozbawieniu dziecka normalnego środowiska rodzinnego na skutek rozbicia rodziny lub jej marginalizacji. Z sieroctwem społecznym łączy się sieroctwo duchowe, polegające na osamotnieniu dziecka w rodzinie własnej, braku opieki oraz wsparcia ze strony rodziców z powodu m.in. rozkładu pożycia małżeńskiego, alkoholizmu, biedy, chorób psychicznych lub fizycznych rodziców.

W przypadku wystąpienia niepożądanych społecznie sytuacji, rodziców pozbawia się praw rodzicielskich lub je ogranicza, a dziecko kieruje do odpowiednich instytucji zastępczych. W naszym kraju istnieje wiele form opieki całkowitej nad dzieckiem pozbawionym naturalnego środowiska rodzinnego.

Jedną z form takiej opieki obok rodzinnych domów dziecka i rodzin adopcyjnych jest rodzina zastępcza, która jest ustanawiana wobec dzieci pozbawionych rodziny naturalnej, ma charakter opieki całkowitej, charakteryzuje się wzięciem pełnej odpowiedzialności opiekunów za podopiecznych oraz ciągłością zaspokajania ich potrzeb. Odnosi się do małżeństwa, względnie osoby samotnej, która przyjmuje na wychowanie obce lub spokrewnione dziecko na czas określony, zwykle do pełnoletności dziecka lub do czasu powrotu do rodziny naturalnej. Rodzina zastępcza ma prawo i obowiązek do sprawowania bieżącej opieki nad przyjętym dzieckiem i jego wychowaniem.

W sytuacji kiedy rodzina naturalna nie wywiązuje się z powierzonych jej funkcji i nie ma kandydatów na rodzinę zastępczą (np. z powodu wieku dziecka), zostaje ono objęte opieką instytucjonalną. Dzieci pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej mogą być umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego lub socjalizacyjnego.

5.2. Skala problemu

W 2006 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych udzielono pomocy 534 rodzinom. Liczba rodzin objętych wsparciem finansowym z tego tytułu w 2006 roku w poszczególnych gminach była następująca:

- miasto i gmina Nowa Sarzyna – 267 rodzin,
- gmina Leżajsk - 115 rodzin,
- miasto Leżajsk – 57 rodziny,
- gmina Grodzisko Dolne – 40 rodzin,
- gmina Kuryłówka – 33 rodziny.

Zdarza się również porzucanie dzieci czy śmierć rodziców, powodujące naturalne sieroctwo. Z danych ośrodków pomocy społecznej wynika, że w 2007 roku 10 osób/rodzin w powiecie skorzystało z pomocy społecznej z powodu sieroctwa.

Liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej w 2007 roku z powodu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych oraz sieroctwa

Jednostka terytorialna	Bezradność	Sieroctwo
Miasto i Gmina Nowa Sarzyna	267	6
Gmina Leżajsk	115	0
Miasto Leżajsk	57	0
Gmina Grodzisko Dolne	40	0
Gmina Kuryłówka	33	4

Na podstawie danych pochodzących z ankiet przeprowadzonych w 2003 roku wynika, że najczęstszą przyczyną opuszczania dzieci przez rodziców biologicznych i powierzania w opiekę rodzin zastępczych jest:

- brak warunków do życia i porzucenie dziecka (ponad 16 %),
- alkoholizm matki (ponad 14 %) lub ojca (12,5 %),
- niezaradność wychowawcza (7,2 %),
- choroba (5,3 %).

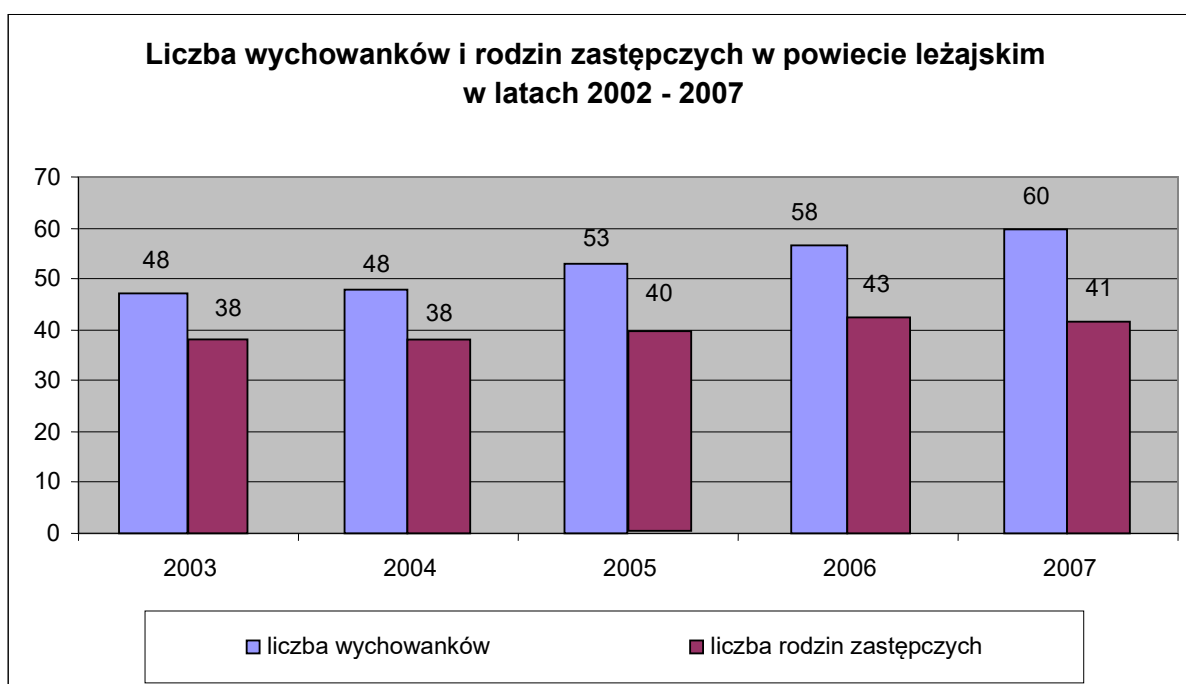
Istnienie tego zjawiska powoduje konieczność organizowania rodzin zastępczych przejmujących obowiązki opieki nad dziećmi. Na koniec 2007 roku na terenie powiatu leżajskiego funkcjonowało 41 rodzin zastępczych, w których przebywało 60 dzieci. Zdecydowana większość rodzin to rodziny spokrewnione (34 rodziny na 41 ogółem), w których opiekę nad dzieckiem sprawują najczęściej dziadkowie (51%), krewni w linii bocznej (20%) lub rodzeństwo (12%). Wychowywało się w nich 50 dzieci. Siedem rodzin to rodziny zastępcze niespokrewnione, w których przebywało 10 dzieci.

Według badań z 2003 roku, 61 % dzieci nie ma szansy na powrót do rodziców, a tylko 11 % widziało możliwość bycia w przyszłości z rodzicami naturalnymi. W zdecydowanej większości miejscem wcześniejszego pobytu dziecka był dom rodzinny, z którego bezpośrednio pod opiekę rodziny zastępczej trafiło 75% dzieci. Przy czym należy zaznaczyć, że około 1/3 tych dzieci wychowuje się w rodzinie zastępczej

od urodzenia. Oznacza to, że rodzice zastępczy (dziadkowie) mieszkali z rodzicami naturalnymi dziecka, którzy z pewnych względów przestali pełnić swoje funkcje wobec dzieci, a ich obowiązki przejęli dziadkowie. Stąd płynie wniosek, iż często ustanowienie rodziny zastępczej jest zatwierdzeniem istniejącego już stanu rzeczy. Do rodzin zastępczych dzieci trafiły również z placówek opiekuńczo – wychowawczych (20,5%) i nie są to tylko dzieci niespokrewnione. W trzech przypadkach dziadkowie zabrali je z domu dziecka.

Większość rodzin zastępczych funkcjonujących na terenie naszego powiatu stanowią małżeństwa. Fakt ten jest korzystny, gdyż małżeństwo daje dziecku obraz pełnej rodziny, dziecko może czerpać wzór autorytetu i matki i ojca, co w przyszłości zaowocuje prawidłowym wypełnianiem ról społecznych.

Zdecydowana większość rodzin zamieszkuje na wsi, co wynika z rolniczego charakteru powiatu.

Ważnym elementem struktury rodziny zastępczej jest liczba wychowującego się rodzeństwa. Trzy rodziny zastępcze opiekują się trójką rodzeństwa, cztery rodziny

stanowią rodziny zastępcze dla dwojga rodzeństwa, w pozostałej części dzieci nie mają rodzeństwa w rodzinach.

Jedną z ważniejszych zmiennych wpływających na sytuację dzieci w rodzinach jest wiek rodziców zastępczych. Najlicniejszą grupę stanowią rodzice w przedziale wiekowym pomiędzy 41 – 60 lat. W tym okresie rodzina znajduje się w fazie stabilizacji, jest to wiek dojrzałego rodzicielstwa. Drugą grupę stanowią dziadkowie mieszcący się w przedziale wiekowym powyżej 61 roku życia.

Zdecydowana większość dzieci przebywa w rodzinach zastępczych od 3 do 8 lat. Jest to okres w którym sytuacja dziecka jest już ustabilizowana. Dzieci mają za sobą trudny okres akceptacji nowej sytuacji i środowiska w którym się znalazły, z opiekunami łączy ich silna więź.

Większość rodziców przyjmujących obowiązki rodzicielskie kieruje się dobrem dzieci, sprawowana opieka jest na dobrym poziomie. Jednak u części rodzin stwierdza się niski poziom kultury pedagogicznej, ograniczone możliwości uczestnictwa w życiu kulturalnym. W celu pedagogizacji rodziców należałoby organizować spotkania z psychologami i pedagogami.

Można wyróżnić dwie zasadnicze formy pomocy dla rodzin zastępczych:

- 1) pomoc materialna,
- 2) poradnictwo wychowawcze.

Ad. 1). Rodzinom zastępczym udziela się pomocy pieniężnej na częściowe pokrycie kosztów utrzymania każdego umieszczonego w niej dziecka. Wysokość udzielanej pomocy zależna jest od wieku i stanu zdrowia dziecka. Rodzina zastępcza niespokrewniona z dzieckiem dodatkowo otrzymuje dodatek pieniężny na każde umieszczone w niej dziecko z tytułu sprawowania osobistej opieki.

Ad 2). Pomoc w zakresie poradnictwa powinni zapewnić pracownicy socjalni (szczególnie PCPR, do zadań którego należy przeprowadzanie wywiadów środowiskowych pod kątem oceny sytuacji opiekuńczo-wychowawczej i weryfikacji

zasadności pobytu dzieci w rodzinach) pedagodzy i psychologzy w szkołach. Uzyskane odpowiedzi w ankietach z 2003 roku dot. oczekiwań rodzin wobec Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku pozwalają stwierdzić, że w większości rodziny oczekują wsparcia psychologicznego i pedagogicznego, dalszej współpracy, dyspozycyjności pracowników. W związku z tym konieczne jest doksztalcanie się pracowników socjalnych współpracujących z rodzinami zastępczymi. Pomoc w zakresie poradnictwa wychowawczego dla rodzin zastępczych świadczą również pracownicy Poradni Psychologiczno-Pedagogicznej oraz Ośrodka Interwencji Kryzysowej.

W sytuacji kiedy rodzina naturalna nie wywiązuje się z powierzonych jej funkcji, nie ma kandydatów na rodzinę zastępczą (np. z powodu wieku dziecka) zostaje ono objęte opieką instytucjonalną.

Dzieci pozbawione częściowo lub całkowicie opieki rodzicielskiej mogą być umieszczone w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu interwencyjnego lub socjalizacyjnego. Placówka socjalizacyjna zapewnia dzieciom całodobową opiekę, wychowanie, zaspakaja ich niezbędne potrzeby. Zapewnia również zajęcia rekompensujące brak wychowania w rodzinie przygotowując do życia społecznego. Placówka podejmuje działania w celu powrotu dziecka do rodziny naturalnej, znalezienia rodziny zastępczej lub adopcyjnej. Stwarza warunki do psychicznego, fizycznego i poznawczego rozwoju dziecka. Placówka opiekuńczo-wychowawcza typu interwencyjnego zapewnia dzieciom doraźną krótkotrwałą opiekę na czas trwania sytuacji kryzysowej, opiekę i wychowanie do czasu powrotu do rodziny naturalnej, umieszczenia w rodzinie zastępczej lub adopcyjnej, lub umieszczenia w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu rodzinnego lub socjalizacyjnego.

Powiat Leżajski prowadzi Dom Dziecka w Nowej Sarzynie – placówkę opiekuńczo-wychowawczą typu socjalizacyjnego, w której na koniec 2007 r. przebywało 35 wychowanków. Najwięcej dzieci przed umieszczeniem w Domu Dziecka pochodziło z

terenu miasta Rzeszowa (11 dzieci) oraz powiatu łańcuckiego (9 dzieci), następnie z powiatu rzeszowskiego (3 dzieci), niżańskiego (3 dzieci), jarosławskiego (3 dzieci) i sanockiego (3 dzieci). Z powiatu leżajskiego pochodziło 2 dzieci, zaś stalowowolskiego i brzozowskiego po 1 dziecku. Placówka realizuje program naprawczy, który zakłada osiągnięcie standardów i zmniejszenie liczby wychowanków do 30.

Wobec młodzieży i dzieci sprawiającej trudności w wychowaniu, nierealizującej obowiązku szkolnego, sąd rodzinny stosuje środek wychowawczy w postaci umieszczenia w młodzieżowym ośrodku wychowawczym. Młodzieżowe ośrodki wychowawcze są prowadzone dla dzieci i młodzieży niedostosowanych społecznie, wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy, wychowania. Do jego zadań należy eliminowanie przyczyn i przejawów zaburzeń zachowania oraz przygotowanie wychowanków do życia zgodnego z obowiązującymi normami społecznymi i prawnymi. W ośrodku dla każdego nieletniego opracowuje się i realizuje indywidualny program resocjalizacyjny i terapeutyczny. Zapewnia się również odpowiednie warunki do nauki, wychowania, w tym warunki bezpiecznego pobytu.

Liczba dzieci pochodzących z Powiatu Leżajskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu socjalizacyjnego, interwencyjnego i młodzieżowych ośrodkach wychowawczych

Lata	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych – typu socjalizacyjnego	Liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych typu interwencyjnego	Liczba dzieci umieszczonych w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych
2003	3	3	2
2004	3	1	2
2005	6	1	3
2006	5	0	4
2007	2	2	5

Osoby pełnoletnie, które opuszczają placówkę opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy lub rodzinę zastępczą zostają objęte pomocą mającą na celu życiowe usamodzielnienie i integrację ze środowiskiem przez pracę socjalną, a także pomocą pieniężną na:

- usamodzielnienie,
- kontynuowanie nauki,
- w uzyskaniu odpowiednich warunków mieszkaniowych (w tym mieszkaniu chronionym),
- uzyskaniu zatrudnienia,
- zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Warunkiem uzyskania ww. pomocy jest zobowiązanie się osoby usamodzielnianej do realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia opracowanego wraz z opiekunem usamodzielnienia, zatwierdzonego przez kierownika PCPR.

Pomoc pieniężną na usamodzielnienie wypłaca się po ukończeniu nauki.

Lata	Liczba usamodzielnianych wychowanków pochodzących z powiatu leżajskiego	
	Młodzieżowe ośrodki wychowawcze i domy dziecka	Rodziny zastępcze
2003	-	4
2004	1	0
2005	2	5
2006	1	6
2007	3	6

Korzystną i często wykorzystywaną formą pomocy jest pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki. Warunkiem jej otrzymywania jest kontynuowanie nauki w gimnazjum, szkole ponadgimnazjalnej lub szkole wyższej. Pomoc ta przyznawana jest na czas nauki, do czasu jej ukończenia, nie dłużej niż do ukończenia przez osobę usamodzielnianą 25 lat. Wyżej wymienione formy pomocy przysługują również pełnoletnim wychowankom opuszczającym rodziny zastępcze.

Lata	Liczba wychowanków korzystających z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki	
	Rodziny zastępcze	Młodzieżowe ośrodki wychowawcze
2002	6	0
2003	12	0
2004	10	0
2005	11	2
2006	14	3
2007	17	2

5.3. Zasoby

Instytucje zajmujące się problemami opiekuńczo – wychowawczymi oraz problemem sieroctwa na terenie Powiatu Leżajskiego:

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku.
2. Dom Dziecka w Nowej Sarzynie.
3. Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna w Leżajsku.
4. Sąd Rejonowy w Leżajsku.
5. Pedagodzy szkolni.
6. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
7. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
8. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
9. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym.
8. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłówce.

5.4. Podsumowanie

1. Wśród rodzin zastępczych przeważająca ilość to rodziny spokrewnione (34 z 41 ogółem).
2. Rodzice zastępczy starają się zapewnić powierzonym ich opiece dzieciom jak najlepsze warunki do prawidłowego rozwoju fizycznego i psychicznego.

3. Należy podkreślić ekonomiczny aspekt rodzinnej opieki zastępczej. Koszt utrzymania dziecka w placówce opieki całkowitej zdecydowanie przewyższa wysokość pomocy pieniężnej na dziecko w rodzinie zastępczej.
4. Wszystkie osoby pełnoletnie które opuszczają placówkę opiekuńczo-wychowawczą, młodzieżowy ośrodek wychowawczy lub rodzinę zastępczą korzystają z przysługujących im form pomocy na usamodzielnienie.

6. Bezdomność

6.1. Pojęcie

Bezdomność rozumiana jest jako względnie trwała sytuacja życiowa człowieka pozbawionego dachu nad głową albo nie posiadającego własnego mieszkania. Najczęściej wyróżnia się bezdomność z wyboru, będącą skutkiem własnej decyzji bezdomnego oraz bezdomność z konieczności, która dotyka człowieka wbrew jego woli. Ponadto wyróżnia się bezdomność rzeczywistą (jawną) lub utajoną (społeczną). Bezdomność rzeczywista oznacza brak własnego mieszkania i jakiegokolwiek innego lokalu przystosowanego do mieszkania, natomiast bezdomność utajona opiera się na ocenie posiadanego lokum jako nie spełniającego kryteriów mieszkania ze względu na niespełnianie minimalnych standardów mieszkaniowych albo ze względu na kulturowo usprawiedliwione aspiracje.

6.2. Skala problemu

Według danych ośrodków pomocy społecznej w powiecie leżajskim w 2007 roku ze świadczeń z powodu bezdomności skorzystało 16 osób, w tym:

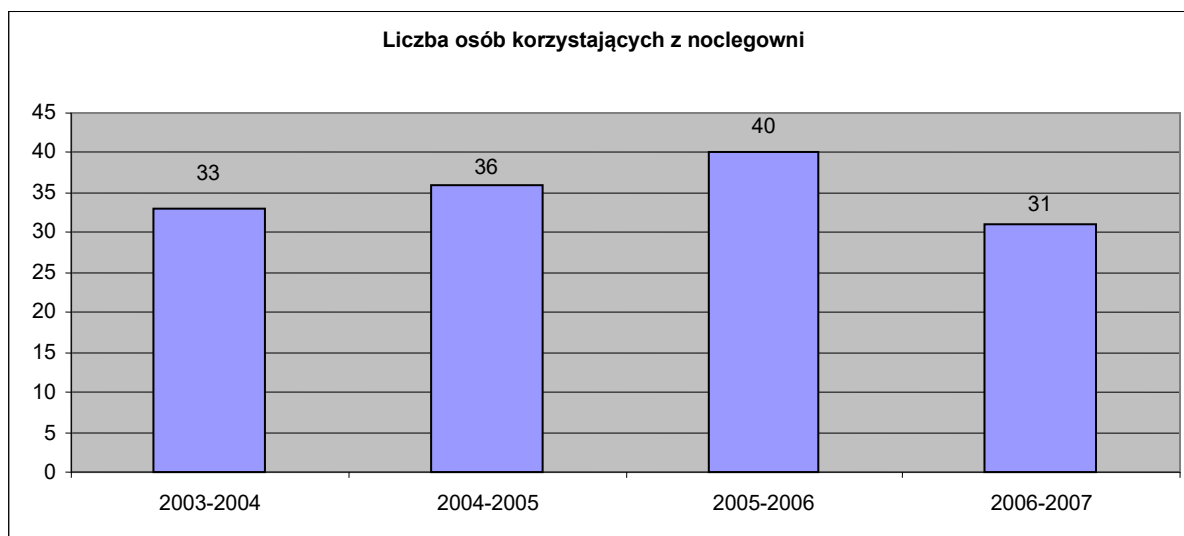
- 7 osób z miasta Leżajska,
- 3 osoby z gminy Leżajsk,
- 6 osób z miasta i gminy Nowa Sarzyna.

Spośród 33 osób korzystających z noclegowni w roku 2007 16 osób pochodziło spoza terenu powiatu leżajskiego.

Ilość osób korzystających z noclegowni w roku 2007 wg gmin:

Ilość osób spoza terenu Powiatu Leżajskiego	Ilość osób z gmin Powiatu Leżajskiego				
	Miasto Leżajsk	Gmina Leżajsk	Gmina Kuryłówka	Miasto i Gmina Nowa Sarzyna	Gmina Grodzisko Dolne
16	12	2	0	3	0

Liczba osób korzystających z noclegowni prowadzonej przez Caritas w Leżajsku w latach 2003 – 2007

6.3. Zasoby

Instytucje aktywne w zakresie pomocy społecznej dotyczącej problemu bezdomności na terenie Powiatu Leżajskiego:

12. Caritas Archidiecezji Przemyskiej – Oddział Leżajsk.
13. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
14. Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
15. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
16. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym.
17. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłówce.

6.4. Podsumowanie

1. W sezonach od roku 2003 do 2006 następował wzrost liczby osób korzystających z noclegowni prowadzonej przez Caritas Leżajską, zaś w ostatnim sezonie 2006-2007 nastąpił jej spadek.
2. Biorąc pod uwagę skalę zjawiska, problem bezdomności wydaje się być problemem marginalnym.
3. Pomoc osobom bezdomnym winna być organizowana według następujących zasad:

- głównym celem pomocy powinno być dążenie do zdobycia umiejętności i możliwości prawidłowego funkcjonowania osób bezdomnych w społeczeństwie, nie zaś do uzależnienia ich od tejże pomocy,
 - pomoc winna uwzględniać potrzeby osób bezdomnych,
 - osobom bezdomnym należy umożliwić godne warunki bytowania,
 - pomoc powinna obejmować dostęp osób bezdomnych do służby zdrowia, oświaty i innych praw obywatelskich,
4. Problem bezdomności wymaga ścisłej współpracy właściwych instytucji powiatowych i Caritas, mającej na celu m.in. wypracowanie pełnej diagnozy problemu bezdomności, uwzględniającej przyczyny bezdomności, problemy oraz strukturę rodzin dotkniętych tym problemem.

7. Niepełnosprawność

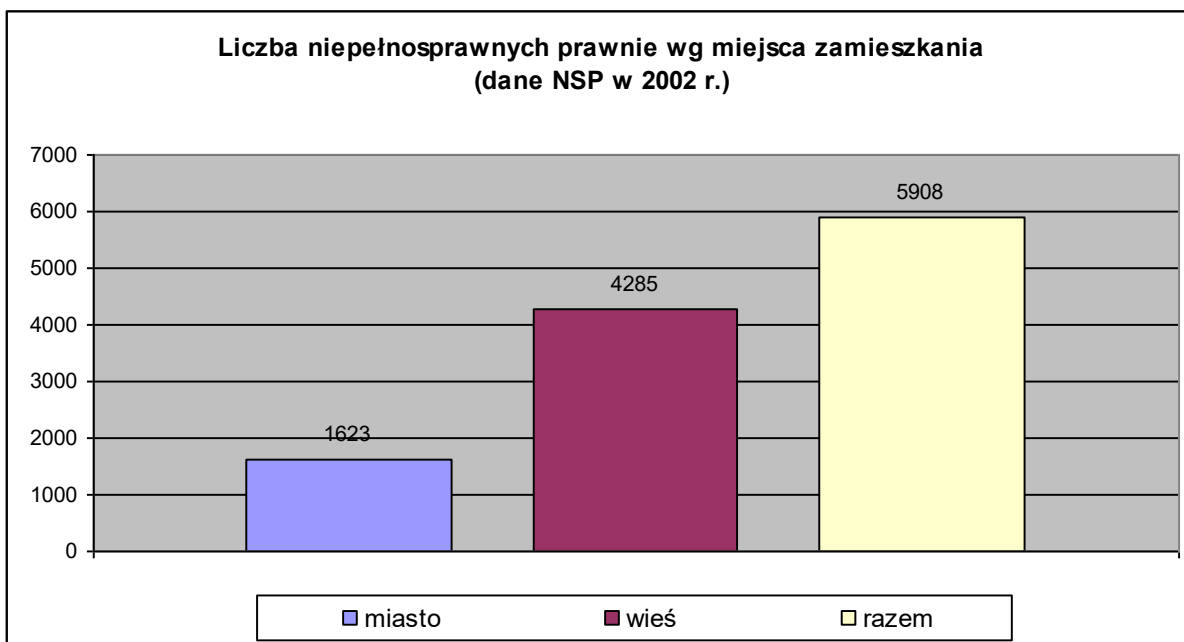
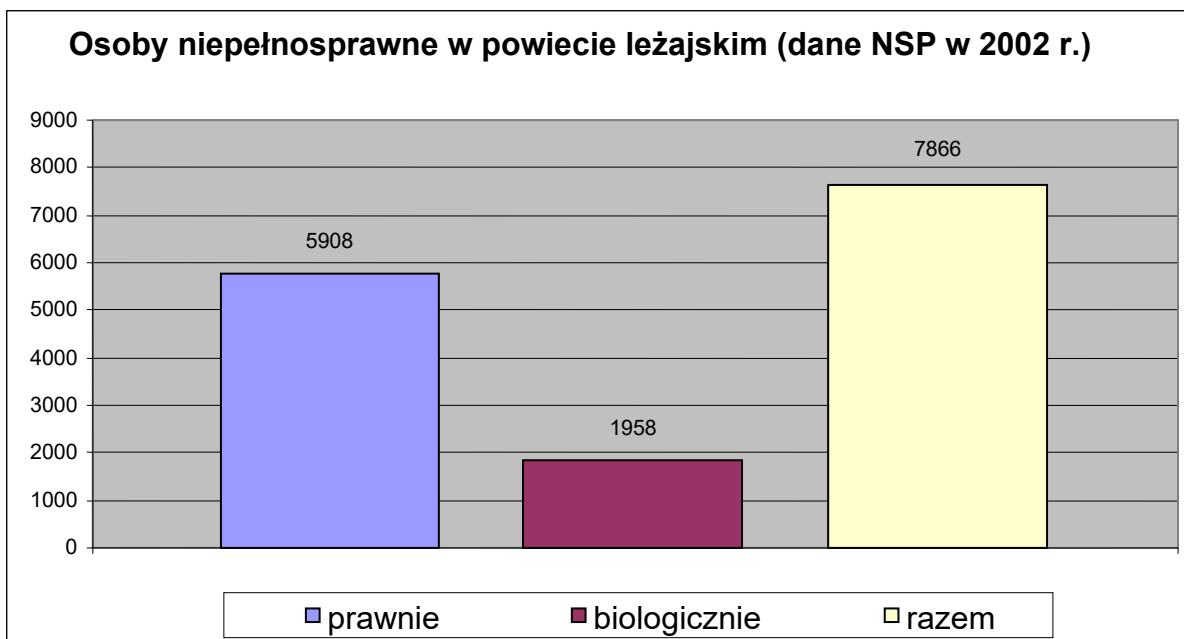
7.1. Pojęcie

Niepełnosprawność jest to stan będący efektem dysfunkcji natury fizycznej lub psychicznej, ubytku anatomicznego, wynikły z urazów, schorzeń lub zaburzeń rozwojowych i powodujący znaczne ograniczenie możliwości wykonania przez jednostkę podstawowych czynności życiowych. Według innej definicji osoba niepełnosprawna to człowiek nie mogący samodzielnie, częściowo lub całkowicie zapewnić sobie możliwości normalnego życia indywidualnego lub społecznego, na wskutek wrodzonego lub nabytego upośledzenia sprawności fizycznych lub psychicznych.

7.2. Skala problemu

Z danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 r. wynika, że w Powiecie Leżajskim mieszka 7.866 osób niepełnosprawnych, z czego 5.908 to osoby niepełnosprawne prawnie (posiadające aktualne orzeczenie wydane przez odpowiedni organ) i 1.958 niepełnosprawnych biologicznie (osoby bez orzeczenia, które deklarowały ograniczoną zdolność do wykonywania podstawowych czynności). Zdecydowanie większa liczba niepełnosprawnych prawnie mieszka na wsi (prawie 73%).

Wśród osób niepełnosprawnych prawnie aż 4.637 osób jest biernych zawodowo, co stanowi ponad 78% ogółu.

Wsparcie finansowe i rzeczowe osób niepełnosprawnych udzielane jest przez ośrodki pomocy społecznej. W ostatnich latach z powodu niepełnosprawności udzielono wsparcia następującej liczbie rodzin:

Rok	Liczba rodzin objętych wsparciem z powodu niepełnosprawności
2004	371
2005	438
2006	540
2007	549

Powiatowe zadania z zakresu rehabilitacji społecznej i zawodowej oraz zatrudniania osób niepełnosprawnych, realizują Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku oraz Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku.

Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z dofinansowań udzielanych przez PCPR w Leżajsku

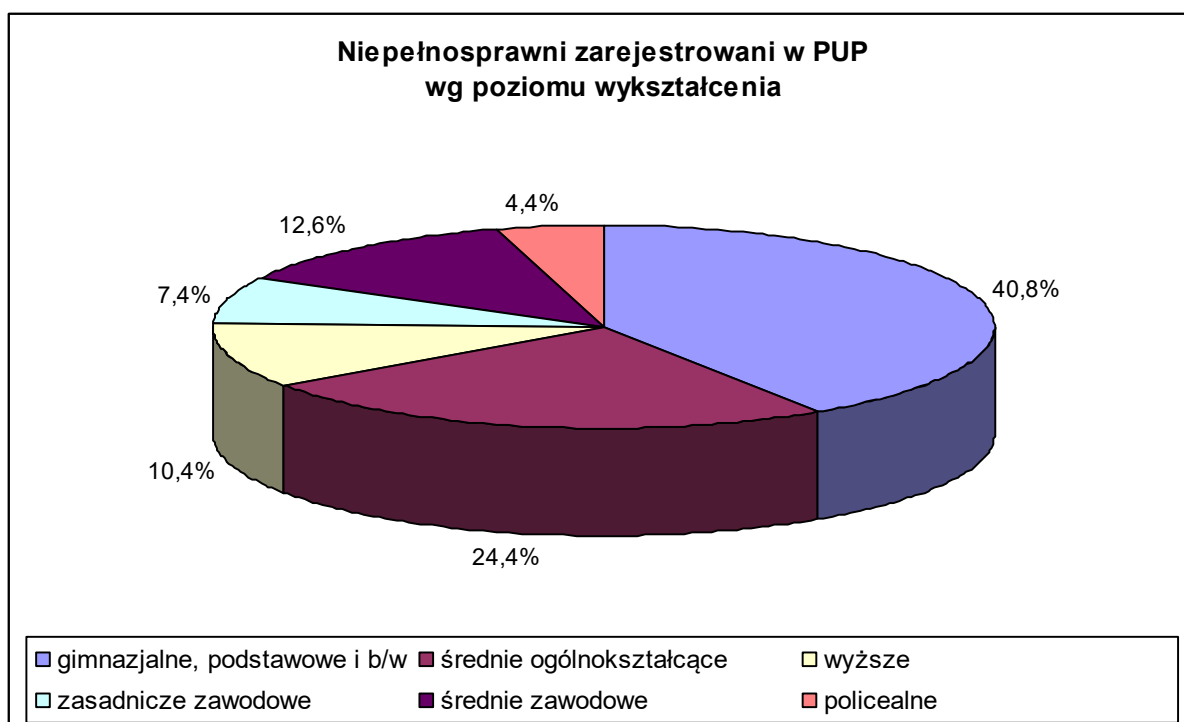
Rok	Dofinansowanie turnusów rehabilitacyjnych	Kwota	Dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych i sprzętu rehabilitacyjnego	Kwota	Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych	Kwota
2003	151	102.492	196	135.479	13	170.000
2004	174	116.788	254	203.688	22	139.810
2005	160	135.380	227	219.073	17	175.788
2006	301	169.914	342	375.864	14	43.542
2007	255	156.702	316	319.382	15	42.774

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku, w latach 2001 – 2007 wzrosła liczba osób niepełnosprawnych bezrobotnych i poszukujących pracy (z 47 w 2001 r. do 141 w 2007 r.).

Rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Niepełnosprawni zarejestrowani w PUP	50	70	95	113	135	141

Struktura bezrobocia w tej grupie osób przedstawia się następująco (dane na dzień 31.12.2006 r.):

- najwięcej osób bezrobotnych jest wśród niepełnosprawnych z umiarkowanym (69 osób) i lekkim (42 osoby) stopniem niepełnosprawności, a najmniej ze znacznym (24 osoby),
- ponad połowę bezrobotnych niepełnosprawnych (63%) stanowią osoby z wykształceniem zawodowym i niższym (w tym 40 % z wykształceniem gimnazjalnym, podstawowym i bez wykształcenia).

Liczba osób niepełnosprawnych korzystających z usług PUP w Leżajsku

Rok	Ilość osób niepełnosprawnych którzy podjęli pracę za pośrednictwem PUP	Ilość pozyskanych ofert pracy dla osób niepełnosprawnych	Ilość osób niepełnosprawnych którzy wzięli udział w szkoleniach i przekwalifikowaniach zawodowych
2003	16	17	3
2004	22	25	4
2005	38	44	2
2006	42	86	12

Na podstawie danych z Powiatowego Urzędu Pracy w Leżajsku, pracodawcy najczęściej poszukują wśród niepełnosprawnych następujących pracowników:

- pracownik fizyczny,
- sprzątaczką,
- dozorca,
- sprzedawca magazynier,
- piekarz.

Najczęstszymi przeszkodami utrudniającymi zatrudnianie osób niepełnosprawnych są:

- stan zdrowia,
- przeciwwskazania lekarskie,
- niewystarczające kwalifikacje,
- brak stażu,
- mała aktywność w poszukiwaniu pracy,
- niska motywacja finansowa, zwłaszcza u osób posiadających świadczenia z tytułu niepełnosprawności.

7.3. Zasoby

Na terenie powiatu istnieją następujące stowarzyszenia osób niepełnosprawnych:

1. Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych Ruchowo w Leżajsku,
2. Stowarzyszenie Rodziców Dzieci Niepełnosprawnych w Grodzisku Dolnym,
3. Stowarzyszenie „Integracja bez granic” w Sarzynie,
4. Stowarzyszenie „Dobry Dom” w Woli Zarczyckiej,
5. Polski Związek Niewidomych – Koło Powiatowe w Leżajsku,
6. Caritas Archidiecezji Przemyskiej Oddział w Leżajsku.

Na terenie powiatu istnieją dwie placówki opieki całodobowej, tj. Dom Pomocy Społecznej w Brzozie Królewskiej, przeznaczony dla 65 osób w podeszłym wieku oraz Dom Pomocy Społecznej w Piskorowicach-Mołyniach dla 86 osób przewlekle psychicznie chorych.

Placówkami pobytu dziennego są: Warsztat Terapii Zajęciowej w Leżajsku, prowadzący rehabilitację 30 osób niepełnosprawnych, Środowiskowy Dom Samopomocy w Jelnej dla 30 osób oraz Środowiskowy Dom Samopomocy w Sarzynie dla 30 osób niepełnosprawnych intelektualnie i psychicznie.

Szkolnictwo specjalne prowadzone jest przez: Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy w Leżajsku, kształcący w szkole podstawowej, gimnazjum i szkole zawodowej ok. 120 dzieci oraz umożliwiający zamieszkanie w internacie ok. 55 dzieciom. Podobne funkcje realizuje Ośrodek Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczy w Laszczynach, prowadzący rehabilitację ok. 30 dzieci głęboko upośledzonych.

Dla 30 osób niepełnosprawnych w stopniu znacznym w grudniu 2005 r. uruchomiono Zakład Aktywności Zawodowej w Nowej Sarzynie, prowadzący działalność w ramach 3 warsztatów: wikliniarskiego, stolarskiego i rzemiosł różnych.

Pod koniec 2005 r. uruchomiona została również wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych dla osób niepełnosprawnych prawnie i biologicznie (od miesiąca lipca 2006 r. decyzją PFRON wypożyczeń można dokonywać jedynie osobom niepełnosprawnym prawnie). Dysponuje ona dużą ilością sprzętu rehabilitacyjnego, jak również zapewnia możliwość skorzystania z konsultacji rehabilitanta. Rehabilitację zabiegową wykonują w ramach struktury organizacyjnej SP ZOZ Pododdział Rehabilitacji Leczniczej w Oddziale Ortopedycznym, Dział Rehabilitacji Leczniczej oraz Poradnia Rehabilitacyjna. W ramach ZOZ funkcjonuje również Zakład Opiekuńczo-Leczniczy dla osób przewlekle chorych, dysponujący 45 miejscami.

Działania na rzecz osób niepełnosprawnych podejmują również instytucje gminne i powiatowe, do których zalicza się:

1. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku,
2. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku,
3. Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie,
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym,
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłowce,

6. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Leżajsku w którego strukturze znajduje się:
 - a) Powiatowy Zespół ds. Orzekania o Niepełnosprawności
 - b) Ośrodek Interwencji Kryzysowej
 - c) Sekretariat projektu EFS
7. Powiatowy Urząd Pracy w Leżajsku.
8. Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Leżajsku.
9. Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Leżajsku.

7.4. Podsumowanie

1. Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego, niezależnego i aktywnego życia oraz do korzystania, na zasadzie równości, z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli, bez względu na wiek, rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności. Działania na rzecz osób niepełnosprawnych winny być podejmowane z poszanowaniem ich godności i praw do dokonywania samodzielnych wyborów życiowych.
2. Z danych Narodowego Spisu Powszechnego z 2002 roku wynika, że w powiecie leżajskim mieszka 5.908 osób niepełnosprawnych prawnie, z czego aż 4.673 jest biernych zawodowo (ponad 78 %).
3. Większość osób niepełnosprawnych jest niestowarzyszona (organizacje i stowarzyszenia skupiają zaledwie ok. 300 osób).
4. W latach 2001 – 2006 wzrosła liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej z powodu niepełnosprawności.
5. W ostatnich latach zwiększyła się liczba osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy (z 47 w 2001 roku do 135 w 2006 roku). Świadczy to o wzroście świadomości osób niepełnosprawnych oraz zwiększającej się akceptacji przez pracodawców.

6. Najczęstsze przeszkody utrudniające zatrudnianie osób niepełnosprawnych to: stan zdrowia, przeciwwskazania lekarskie, niewystarczające kwalifikacje, brak stażu oraz mała aktywność w poszukiwaniu pracy.

8. Ubóstwo

8.1. Pojęcie

Ubóstwo jest główną przyczyną sytuacji wymagających pomocy społecznej. Definiuje się je w różnorodny sposób. Może to być brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda, niedostatek. Można również rozumieć ubóstwo jako stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb. Następna definicja wiąże ubóstwo z potrzebami, określając je jako zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki lub rodziny.

Wszystkie pojęcia ubóstwa mają charakter względny, bowiem to co dla jednych nosi znamiona ubóstwa, dla innych może uchodzić za dostatek. Ustawa o pomocy społecznej jako granicę ubóstwa przyjmuje kryterium dochodowe: osoby samotnie gospodarującej lub na osobę w rodzinie.

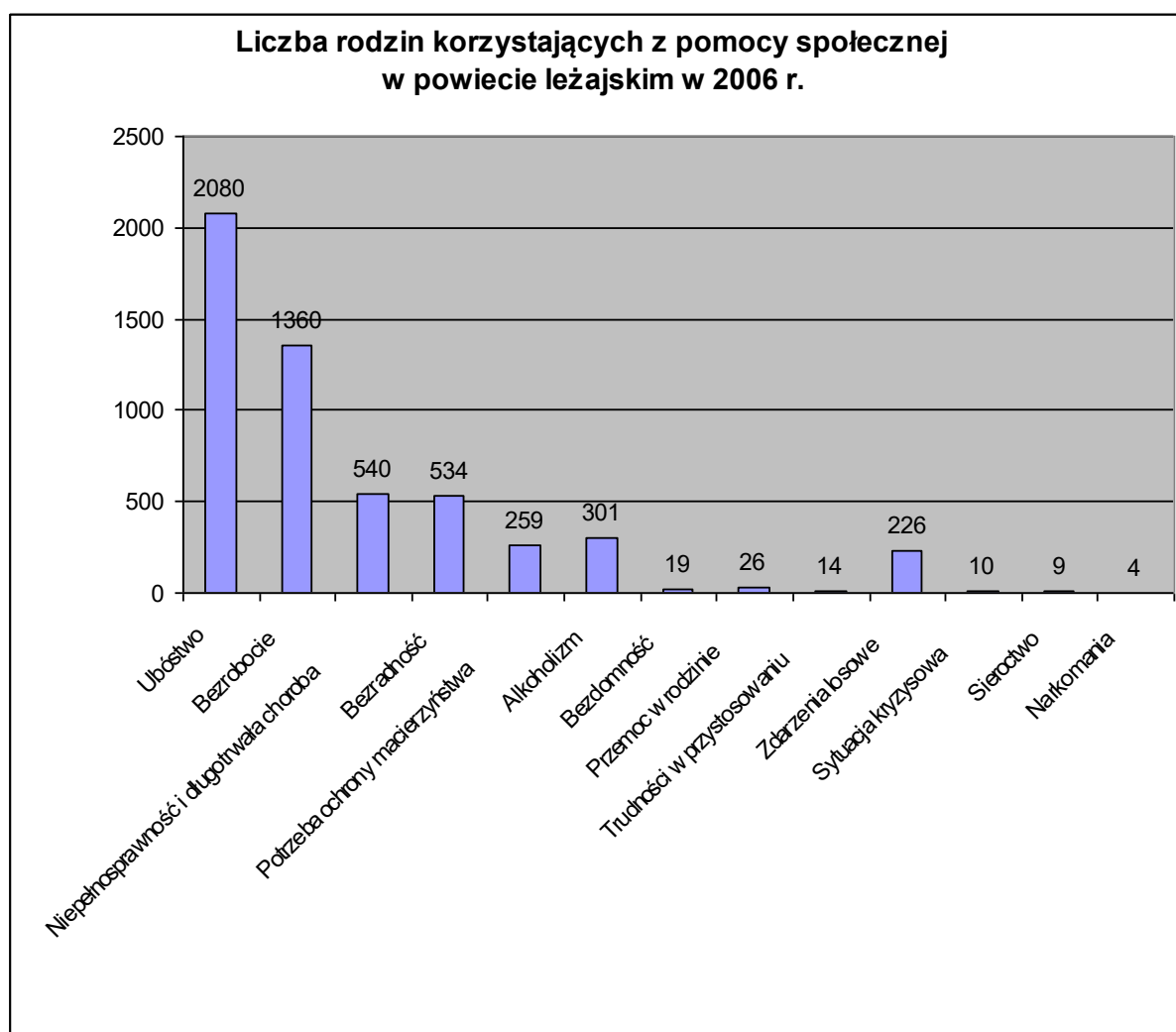
W ostatnich latach poważną przyczyną rozszerzania się zjawiska ubóstwa jest bezrobocie.

Ubóstwo przyczynia się do:

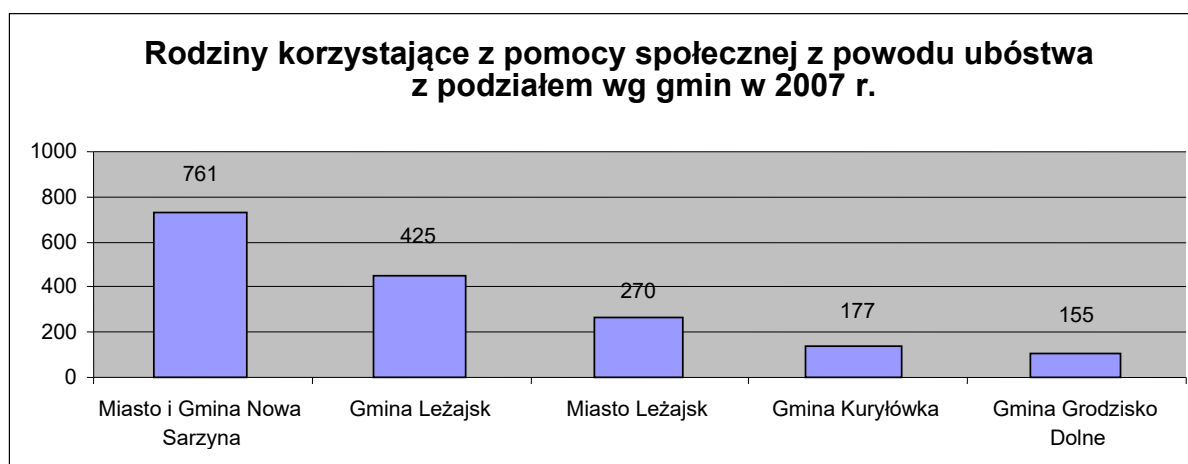
- poczucia niesprawiedliwości społecznej,
- obniżenia poczucia wartości,
- rozwoju przestępczości,
- dezintegracji rodziny,
- pogorszenia stanu zdrowia,
- nierównego startu życiowego ludzi młodych,
- marginalizacji i wykluczenia osób i rodzin ubogich z życia społecznego,
- ujawniania się postaw roszczeniowych wobec państwa, samorządów i organizacji pozarządowych.

8.2. Skala problemu

Dane Ośrodków Pomocy Społecznej wskazują, że najczęstszymi powodami korzystania z pomocy przez mieszkańców powiatu leżajskiego jest ubóstwo (ponad 38 % wszystkich rodzin powiatu korzystających z pomocy w 2006 r.). Podstawowym kryterium przyznania pomocy z powodu ubóstwa jest minimalny dochód na członka w rodzinie. Przyczynami ubóstwa są występujące problemy związane z bezrobociem, niepełnosprawnością, alkoholizmem, wielodzietnością.

Liczba rodzin korzystających w 2007 r. z pomocy społecznej z powodu ubóstwa

Gmina	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinie	Liczba osób w rodzinach/liczba ludności ogółem w gminie
Miasto Leżajsk	296	961	6,7%
Miasto i Gmina Nowa Sarzyna	928	3.452	16,2%
Gmina Leżajsk	493	2.369	11,9 %
Gmina Grodzisko Dolne	175	887	10,9 %
Gmina Kuryłówka	188	930	16,4 %
Razem Powiat	2.080	8.599	12,4%

8.3. Zasoby

Instytucje aktywne w zakresie pomocy społecznej z powodu ubóstwa na terenie Powiatu Leżajskiego:

- Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
- Miejsko – Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Nowej Sarzynie.
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Leżajsku.
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Grodzisku Dolnym.
- Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kuryłówce.
- Caritas Archidiecezji Przemyskiej – Oddział Leżajsk.
- Stowarzyszenie „Dobry Dom” w Woli Żarczyckiej.
- Stowarzyszenie „Integracja bez granic” w Sarzynie.

- Parafie (organizowanie zbiórek żywności).

8.4. Podsumowanie

1. Ubóstwo jest najczęstszym powodem przyznawania pomocy społecznej przez ośrodki pomocy społecznej w powiecie leżajskim,
2. Przyczyny ubóstwa to między innymi: bezrobocie, wielodzietność, niepełnosprawność, bezradność (często wyuczona) oraz alkoholizm.
3. Wieloaspektowość problemu ubóstwa powoduje brak trwałych efektów działań podejmowanych przez instytucje pomocy społecznej.
4. W przeciwdziałaniu tego problemowi bardzo ważne jest mobilizowanie osób, rodzin i grup do działań samopomocowych. Szczególnie cenne są inicjatywy stowarzyszeń i innych organizacji (w tym przykościelnych), podejmowane dla zaspokojenia potrzeb osób i rodzin ubogich. Inicjatywy te wymagają szczególnego wsparcia ze strony instytucji publicznych (w tym instytucji pomocy społecznej).

4. ANALIZA SWOT

W części tej dokonano analizy mocnych i słabych stron powiatu w zakresie problematyki społecznej, a także szans i zagrożeń, stanowiących punkt wyjścia dla określenia celów strategicznych. Analiza została poszerzona o deficyty, bariery i zagrożenia utrudniające rozwiązywanie problemów społecznych w powiecie.

IV. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT (ang. Strengths (mocne strony), Weaknesses (słabe strony), Opportunities (szanse w otoczeniu), Threats (zagrożenia w otoczeniu) jest bardzo użyteczną metodą przy określaniu priorytetów rozwojowych i coraz powszechniej stosowaną w pracach nad strategią. Niniejsza analiza przedstawia stan głównych problemów społecznych w powiecie z różnych punktów widzenia oraz stanowi punkt wyjścia dla określenia celów strategicznych.

Alkoholizm i narkomania

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • funkcjonowanie bazy leczenia odwykowego • dysponowanie stałymi środkami finansowymi na profilaktykę i rozwiązywanie problemów alkoholowych • realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych • prawidłowe wykorzystywanie przez gminy środków pochodzących z zezwoleń na sprzedaż alkoholu • dobra współpraca instytucji zajmującej się uzależnieniami (Ośrodek Interwencji Kryzysowej, Poradnia Leczenia Uzależnień) 	<ul style="list-style-type: none"> • brak programu systematycznej edukacji na temat zagrożeń związanych z narkomanią (jak zapobiegać, rozpoznawać, przeciwdziałać, postępować w przypadku wystąpienia problemu) • niewystarczająca wiedza społeczna na temat instytucji zajmujących się problemami alkoholowymi (np. gminne komisje rozwiązywania problemów alkoholowych, Ośrodek Interwencji Kryzysowej) • brak izby wytrzeźwień lub pomieszczenia izolującego osobę uzależnioną od rodziny w sytuacji jego nietrzeźwości • niewystarczająca ilość specjalistów zajmujących się uzależnieniami, szczególnie narkomanią • niepełna wiedza na temat skali problemu narkomanii

	<ul style="list-style-type: none"> • mała liczba osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków poddająca się leczeniu
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • traktowanie uzależnień jako bardzo poważnego problemu społecznego • współpraca pomiędzy fachowcami różnych dziedzin na rzecz przeciwdziałania uzależnieniom. 	<ul style="list-style-type: none"> • niemożność sprostania potrzebom w zakresie uzyskiwania pomocy w dziedzinie uzależnień • brak kompleksowego, stałego systemu wsparcia dla osób i rodzin wymagających specjalistycznej pomocy • niska skuteczność i efektywność działań podejmowanych na rzecz osób uzależnionych • niedostateczny dostęp osób uzależnionych do informacji o możliwych formach pomocy

Bezrobocie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • podnoszenie kwalifikacji przez osoby długotrwale bezrobotne • wielość projektów realizowanych dla bezrobotnych (PUP, PCPR, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe) • wzrost znaczenia wykształcenia jako wartości • stosunkowo dobrze rozpoznany problem bezrobocia w powiecie 	<ul style="list-style-type: none"> • duża stopa bezrobocia na terenie powiatu, wysokie bezrobocie długotrwale zarówno wśród mężczyzn, jak i kobiet • duży odsetek osób bezrobotnych posiadających niskie kwalifikacje oraz nieadekwatne do potrzeb rynku pracy wykształcenie • występowanie zjawiska dziedziczenia bezrobocia

<ul style="list-style-type: none"> • działalność organizacji pozarządowych pomagających osobom bezrobotnym 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom wykształcenia osób długotrwale bezrobotnych • występowanie bezrobocia długotrwałego
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost mobilności geograficznej i zawodowej • coraz większa oferta pomocowa dla osób bezrobotnych (projekty, programy, szkolenia, podnoszenie kwalifikacji, przekwalifikowania itp.) • nie rozwija się zjawisko wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych • powiązanie programów dla długotrwale bezrobotnych z programami rozwoju zasobów ludzkich, przekwalifikowań i reorganizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • utrzymywanie się od wielu lat stopy bezrobocia przewyższającej stopę wojewódzką i krajową • brak znaczących inwestycji, znikome zainteresowanie regionem inwestorów zagranicznych, brak kapitału z zewnątrz oraz niewystarczający kapitał rodzimych pracodawców • zjawisko osłabienia instytucji rodziny w zbiorowościach dotkniętych długotrwałym bezrobociem • rozwój zjawiska dziedziczenia bezrobocia i wykluczenia społecznego w niektórych grupach społecznych

Potrzeba ochrony macierzyństwa

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • wysokie miejsce macierzyństwa wśród uznawanych wartości osobistych i społecznych • powszechna zgoda co do słuszności wspierania rodzicielstwa i macierzyństwa 	<ul style="list-style-type: none"> • brak stabilizacji prawnej w dziedzinie pomocy dziecku i rodzinie • niedostateczna pomoc państwa dla kobiet, rodzin, a zwłaszcza rodzin wielodzietnych • brak specjalistycznych poradnictwa dla kobiet w ciąży i w okresie okołoporodowym oraz dla małżeństw

	pragnących, a nie mogących mieć dzieci
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> wzrastająca świadomość konieczności wypracowania i prowadzenia właściwej polityki państwa wobec macierzyństwa wzrost świadomości społecznej, w tym również w zakresie odpowiedzialnego rodzicielstwa i macierzyństwa 	<ul style="list-style-type: none"> brak właściwej i konsekwentnej polityki państwa wspierającej macierzyństwo

Przemoc w rodzinie

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> wzrastające możliwości powiatu niesienia fachowej pomocy ofiarom przemocy (Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej) coraz lepsza współpraca instytucji zajmujących się przemocą w rodzinie (PCPR, Specjalistyczny Ośrodek Wsparcia, ośrodki pomocy społecznej, Poradnia Leczenia Uzależnień, sąd, policja) realizacja programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy w rodzinie 	<ul style="list-style-type: none"> brak możliwości izolowania sprawcy przemocy od jego ofiar niepełna wiedza na temat skali problemu przemocy w rodzinie słabo dostępna informacja na temat możliwości uzyskania pomocy przez osoby pokrzywdzone niedostateczna ilość specjalistów zajmujących się przemocą w rodzinie brak pomocy dzieciom – ofiarom przemocy (światlica socjoterapeutyczna)
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> coraz większa świadomość praw wśród ofiar przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> wzrastająca zjawisko przemocy w rodzinie

<ul style="list-style-type: none"> • zmiana świadomości ofiar przemocy, coraz częstsze nie traktowanie problemu przemocy jako wstydlwego • tworzenie nowych możliwości pomocy ofiarom przemocy 	<ul style="list-style-type: none"> • duża skala problemu i jego złożoność • powiązanie problemu przemocy z innymi niepożądanymi zjawiskami (m.in. z uzależnieniami)
--	---

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, sieroctwo oraz opieka zastępcza i instytucjonalna

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • udzielanie pomocy finansowej i materialnej oraz wspieranie rodzin zastępczych • prowadzenie Domu Dziecka w Nowej Sarzynie • dobrze realizowana pomoc dla rodzin z problemami opiekuńczo-wychowawczymi przez ośrodki pomocy społecznej • poszerzająca się oferta pomocy przez inne instytucje (Ośrodek Interwencji Kryzysowej, kuratorzy - we współpracy ze szkołami) • wspieranie przez samorząd organizacji pozarządowych pracujących na rzecz dzieci, młodzieży i rodziny • dysponowanie ośrodkami wsparcia dla rodzin w kryzysie • prowadzenie przez samorząd działań zapobiegających dysfunkcji rodziny 	<ul style="list-style-type: none"> • brak mieszkań chronionych dla osób potrzebujących wsparcia w procesie usamodzielnienia i osób potrzebujących wsparcia pozwalającego nadal funkcjonować w środowisku lokalnym • brak pełnego specjalistycznego poradnictwa rodzinnego (terapia, psychologia rodzinna) • brak rodziny pełniącej funkcję pogotowia rodzinnego • długi okres oczekiwania na umieszczenie w młodzieżowym ośrodku wychowawczym • brak mediatora w sytuacjach konfliktowych w rodzinach • niewystarczające warunki do prowadzenia skutecznej pracy socjalnej
Szanse	Zagrożenia

<ul style="list-style-type: none"> • coraz lepsza współpraca instytucji zajmujących się dysfunkcjami w rodzinie • wzrost świadomości społecznej dotyczącej skutków osłabiania funkcji rodziny • rozwój polityki wspierającej rodziny zastępcze • promowanie postaw prorodzinnych, właściwych postaw międzyludzkich 	<ul style="list-style-type: none"> • nieadekwatne do potrzeb, szczególnie w zakresie prowadzenia pracy socjalnej, zatrudnienie kadry merytorycznej w systemie pomocy społecznej • pogłębianie się problemu dysfunkcji w rodzinach patologicznych, niepełnych, osłabionych migracją zarobkową ich członków; rozpad więzi rodzinnych • brak stabilności prawnej w dziedzinie pomocy dziecku i rodzinie
--	---

Bezdomność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • stosunkowo niewielkie zjawisko bezdomności w powiecie • funkcjonowanie noclegowni dla bezdomnych wraz z realizacją specjalistycznego programu pomocowego (jak wyjść z bezdomności, prawa i możliwości uzyskania pomocy) • możliwość określenia liczby bezdomnych • posiadanie wiedzy na temat miejsc grupowania się osób bezdomnych • dostrzeganie różnorodności problemu bezdomności • działalność organizacji pozarządowych na rzecz osób bezdomnych 	<ul style="list-style-type: none"> • istnienie problemu bezdomności • niedostateczne zaangażowanie służb w działaniach na rzecz bezdomnych • minimalizowanie problemu zjawiska bezdomności

Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • rozwój form pomocy na bazie istniejącej noclegowi • dostęp do programów rządowych w zakresie przeciwdziałania bezdomności • współpraca pomiędzy organizacjami pozarządowymi a instytucjami samorządowymi i rządowymi 	<ul style="list-style-type: none"> • brak programów w zakresie budownictwa socjalnego • nieobiektywne (jednoznacznie negatywne) przedstawianie w mediach zjawiska bezdomności • niski poziom społecznej akceptacji osób bezdomnych • istnienie zjawiska długotrwałego bezrobocia wśród osób bezdomnych • ograniczanie praw obywatelskich osobom bezdomnym

Niepełnosprawność

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> • coraz lepiej rozpoznane, zdefiniowane i rozumiane potrzeby i problemy osób niepełnosprawnych • różnorodność form pomocy i pracy z osobami niepełnosprawnymi (PCPR, ŚDS-y, WTZ, ZAZ, Wypożyczalnia sprzętu rehabilitacyjnego) • duża ilość i różnorodność projektów realizowanych na rzecz osób niepełnosprawnych (PCPR, placówki prowadzone dla osób niepełnosprawnych, ośrodki pomocy społecznej, organizacje pozarządowe) • istnienie na terenie powiatu, aktywnie działających w sferze niepełnosprawności, organizacji 	<ul style="list-style-type: none"> • niski poziom zaangażowania środowiska osób niepełnosprawnych w działalność samopomocy • niewystarczająca ilość ośrodków dziennego pobytu dla osób niepełnosprawnych • istnienie barier, uprzedzeń i stereotypów utrudniających pełen udział osób niepełnosprawnych w życiu społecznym • nierównomierna oferta pomocy osobom niepełnosprawnym • istniejące bariery architektoniczne dla osób niepełnosprawnych

<p>pozarządowych, z którymi współpracują instytucje samorządowe</p> <ul style="list-style-type: none"> • dobry przepływ informacji pomiędzy podmiotami pomocowymi • upowszechnianie w środowisku lokalnym pozytywnych wzorców działań na rzecz osób niepełnosprawnych 	<ul style="list-style-type: none"> • nadal niepełna integracja społeczna
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • wzrost społecznej akceptacji osób niepełnosprawnych, postępująca integracja społeczna • współpraca sektora publicznego z sektorem pozarządowym w dziedzinie pomocy osobom niepełnosprawnym • wzrastające możliwości finansowe, organizacyjne, ludzkie i rzeczowe pomocy niepełnosprawnym • coraz szersze korzystanie ze środków PFRON, pozabudżetowych i pomocowych • coraz większe zainteresowanie pracodawców osobami niepełnosprawnymi • stopniowa likwidacja barier architektonicznych 	<ul style="list-style-type: none"> • ograniczona działalność w zakresie prowadzenia edukacji o rozumieniu potrzeb osób niepełnosprawnych • niesprzyjająca pomocy osobom niepełnosprawnym sytuacja ekonomiczno-gospodarcza kraju • duża bierność zawodowa osób niepełnosprawnych, zła sytuacja niepełnosprawnych na rynku pracy • stereotypy, uprzedzenia dotyczące osób niepełnosprawnych

Ubóstwo

Mocne strony	Słabe strony
---------------------	---------------------

<ul style="list-style-type: none"> • dobrze rozpoznana skala ubóstwa i potrzeby osób ubogich • aktywna działalność pracowników służb społecznych na rzecz pomocy potrzebującym • wysoki poziom aktywności instytucji pomocowych w poszukiwaniu środków pozabudżetowych i pomocowych • coraz lepsza współpraca podmiotów działających na rzecz pomocy osobom i rodzinom borykającym się z problemem ubóstwa • działalność charytatywna organizacji pozarządowych i Kościoła • coraz lepsze rozumienie sytuacji i potrzeb osób potrzebujących 	<ul style="list-style-type: none"> • ze względu na złożoność przyczyn ubóstwa niepełna skuteczność udzielanej pomocy • duża liczba osób i rodzin korzystających z pomocy społecznej i innych form wsparcia • ubóstwo jako główna przyczyna korzystania ze świadczeń pomocy społecznej
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> • realizacja programów pomagających wyjść z problemu ubóstwa • stopniowe zmniejszanie skali bezrobocia • wciąż niewystarczająca, ale stopniowo wzrastająca zamożność społeczeństwa • członkostwo Polski w Unii Europejskiej jako szansa na niwelowanie różnic bytowych, rozwojowych i cywilizacyjnych 	<ul style="list-style-type: none"> • relatywnie niskie dochody mieszkańców – wskaźnik przeciętnej płacy w województwie plasuje Podkarpacie na ostatnim miejscu w kraju i na jednym z ostatnich miejsc w Europie • z uwagi na wciąż znaczącą skalę bezrobocia istnieje zagrożenie zwiększania i pogłębiania się problemu ubóstwa osób i rodzin w powiecie • wciąż niewystarczająca, ale stopniowo wzrastająca zamożność społeczeństwa

Inne deficyty, bariery i zagrożenia utrudniające rozwiązywanie problemów społecznych w powiecie:

1. Znaczące zmniejszenie się w ostatnich latach ilości ludzi młodych, spowodowane spadkiem urodzeń oraz „odpływem” do większych ośrodków miejskich lub za granicę.
2. Brak kompletnych danych dotyczących takich problemów, jak: alkoholizm, narkomania, niepełnosprawność, przemoc w rodzinie. Brak jednolitych badań nad zjawiskiem przemocy w rodzinach.
3. Rozdrobnione i nieefektywne rolnictwo, słaba infrastruktura techniczna.
4. Zbyt niski poziom wykształcenia mieszkańców.
5. Mała różnorodność organizacji pozarządowych.
6. Niska aktywność społeczna. Słaba promocja działalności organizacji pozarządowych.
7. Ograniczone możliwości finansowe kształcenia osób mieszkających na wsi.

5. CZĘŚĆ PROGRAMOWA

W części programowej zawarta została misja oraz najważniejsze założenia polityki społecznej powiatu na najbliższe lata, w formie celów i strategii działania. Wskazano także na podmioty odpowiedzialni za realizację Strategii, źródła finansowania oraz partnerów bez których pełna realizacja Strategii byłaby niemożliwa.

V. CELE STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

1. MISJA

Silny i zintegrowany powiat skuteczny w rozwiązywaniu problemów społecznych poprzez prowadzenie różnorodnych form wsparcia.

2. CEL GŁÓWNY

Celem głównym strategii jest poprawa jakości życia mieszkańców powiatu potrzebujących wsparcia, wykluczonych lub zagrożonych wykluczeniem oraz zwiększenie integracji społecznej, poprzez wykorzystanie aktywności osób, rodzin oraz istniejących zasobów powiatu.

3. CELE SZCZEGÓŁOWE

1. Poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy.
2. Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych.
3. Sprawny system pomocy rodzinie w sytuacjach kryzysowych (przestępczość, przemoc, uzależnienia i inne).
4. Poradnictwo specjalistyczne dla kobiet w ciąży i w okresie okołoporodowym oraz dla małżeństw pragnących, a nie mogących mieć dzieci.
5. Dobra współpraca instytucji na rzecz przeciwdziałania problemom w rodzinach (przemoc, uzależnienia).
6. Zapewnienie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, osób

niepełnosprawnych intelektualnie, którym zagraża utrata wsparcia w rodzinie oraz dla osób po leczeniu psychiatrycznym.

7. Poradnictwo rodzinne (terapia, psychologia rodzinna).
8. Funkcjonowanie rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego.
9. Wsparcie organizacyjne i finansowe dla rodzinnych domów dziecka.
9. Środowiskowe formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych.
10. Brak barier architektonicznych.
11. Wysoki stopień integracji mieszkańców powiatu.
12. Wysoka aktywność społeczna, w tym organizacji pozarządowych.

4. STRATEGIE DZIAŁANIA

Ad. 1. Poprawa sytuacji osób niepełnosprawnych na lokalnym rynku pracy

Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

1. Ścisłą współpracę instytucji działających na rzecz niepełnosprawnych bezrobotnych (PUP, PCPR, ośrodki pomocy społecznej, stowarzyszenia itd.).
2. Realizację projektów w ramach EFS, PFRON i innych programów.
3. Aktywizacja społeczna i zawodowa osób niepełnosprawnych.
4. Umożliwienie pracodawcom korzystania z dofinansowania kosztów zatrudnienia zarejestrowanych w PUP osób niepełnosprawnych.
5. Aktywizowanie osób niepełnosprawnych korzystających z pomocy społecznej w zakresie poszukiwania pracy i radzenia sobie z trudnościami życia codziennego.
6. Podnoszenie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych.
7. Wspomaganie podmiotów, zwłaszcza organizacji pozarządowych, działających na rzecz osób niepełnosprawnych, przewlekle chorych i osób starszych.
8. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa (psychologicznego, zawodowego i prawnego) i innych działań dla osób niepełnosprawnych bezrobotnych lub poszukujących pracy, zwiększających ich szanse na rynku pracy.

Ad. 2. Zwiększenie dostępności osób niepełnosprawnych do sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych.

Cel ten będzie osiągnięty poprzez kontynuowanie prowadzenia i rozszerzanie oferty wypożyczalni sprzętu rehabilitacyjnego i urządzeń pomocniczych.

Szczegółowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych zawiera „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych na lata 2006-2010”, stanowiący załącznik do niniejszej Strategii.

Ad. 3. Sprawny system pomocy rodzinie w sytuacjach kryzysowych (alkoholizm, przestępczość, przemoc, uzależnienia).

Cel ten będzie realizowany poprzez:

1. Wspieranie i rozwój istniejącego wsparcia dla rodziny.
2. Prowadzenie Specjalistycznego Ośrodka Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Rodzinie w Nowej Sarzynie oraz Ośrodka Interwencji Kryzysowej.
3. Prowadzenie specjalistycznych programów korekcyjno-edukacyjnych dla sprawców przemocy.
4. Ścisłą współpracę instytucji w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.
5. Prowadzenie działań mających na celu promowanie funkcji rodziny.
6. Utworzenie świetlicy socjoterapeutycznej dla dzieci – ofiar przemocy w rodzinie.
7. Prowadzenie specjalistycznego poradnictwa rodzinnego w dziedzinie psychologii, socjologii, medycyny i zagadnień prawnych (alternatywa: terapia, psychologia rodzinna).
8. Udzielanie pomocy w likwidacji przyczyn dysfunkcji.

9. Organizowanie cyklu szkoleń i konferencji dla rodzin zastępczych.

Ad. 4. Poradnictwo specjalistyczne dla kobiet w ciąży i w okresie okołoporodowym oraz dla małżeństw pragnących z nie mogących mieć dzieci.

Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

1. Przygotowanie kadry do prowadzenia specjalistycznego poradnictwa dla kobiet.
2. Prowadzenie poradnictwa dla kobiet.

Ad. 5. Dobra współpraca instytucji na rzecz przeciwdziałania problemom w rodzinach (przemoc, uzależnienia).

Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

1. Utworzenie stałego zespołu interdyscyplinarnego.
2. Opracowanie i realizację projektów socjalnych (m.in. utworzenie grupy wsparcia dla młodzieży z rodzin alkoholowych).
3. Stałą współpracę z gminami, sądem, policją i Poradnią Leczenia Uzależnień w celu zmniejszenia liczby osób uzależnionych i udzielania im pomocy.
4. Wspieranie gmin powiatu w realizacji gminnych programów profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz gminnych programów przeciwdziałania narkomanii.
5. Realizowanie programów korekcyjno-edukacyjnych dla osób uzależnionych od alkoholu i stosujących przemoc w rodzinie.
6. Prowadzenie działalności profilaktycznej z zakresu uzależnień.
7. Podejmowanie działań w zakresie zwiększenia dostępu do pomocy terapeutycznej, psychospołecznej i prawnej dla osób uzależnionych i ich rodzin.
8. Realizowanie programów profilaktycznych dla młodzieży dotyczących przeciwdziałania uzależnieniom.
9. Wspieranie działań prowadzonych przez instytucje i podmioty zajmujące się rozwiązywaniem problemów związanych z uzależnieniami.

Ad. 6. Zapewnienie mieszkań chronionych dla usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych, osób niepełnosprawnych intelektualnie, którym zagraża utrata wsparcia w rodzinie oraz dla osób po leczeniu psychiatrycznym.

Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

Utworzenie mieszkań chronionych dla:

- usamodzielniających się wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- osób niepełnosprawnych intelektualnie, którym zagraża utrata wsparcia w rodzinie,
- osób po leczeniu psychiatrycznym.

Ad. 7. Poradnictwo rodzinne (terapia, psychologia rodzinna).

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

1. Rozszerzanie działań na bazie Ośrodka Interwencji Kryzysowej, mających na celu wspieranie, pomoc i doradztwo rodzinne.
1. Pozyskanie i przygotowanie kadry specjalistycznej w zakresie terapii rodzinnej.
2. Prowadzenie terapii dla rodzin potrzebujących z powiatu leżajskiego.

Ad. 8. Funkcjonowanie rodziny zastępczej o charakterze pogotowia rodzinnego.

Cel ten zostanie osiągnięty poprzez:

1. Kampanię promującą rodzicielstwo zastępcze.
2. Prowadzenie rejestru kandydatów na rodzinę zastępczą.
3. Utworzenie rodziny zastępczej niespokrewnionej o charakterze pogotowia rodzinnego.

Ad. 9. Środowiskowe formy wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

1. Prowadzenie Środowiskowego Domu Samopomocy w Jelnej dla osób z zaburzeniami psychicznymi.
2. Zorganizowanie opieki grupowej z rehabilitacją dla dzieci głębiej upośledzonych oraz dla dzieci w wieku przedszkolnym i szkolnym.
3. Realizacja projektów mających na celu poprawę funkcjonowania osób niepełnosprawnych, w tym z zaburzeniami psychicznymi, w środowisku.
4. Tworzenie lokalnej, kompleksowej sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Ad. 10. Brak barier architektonicznych.

Cel ten będzie osiągnięty poprzez kontynuowanie prowadzonych od kilku lat działań mających na celu likwidację barier architektonicznych.

Ad. 11. Wysoki stopień integracji mieszkańców powiatu.

Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

1. Prowadzenie działań mających na celu integrację społeczną dotyczącą osób niepełnosprawnych (coroczny Powiatowy Przegląd Twórczości Osób Niepełnosprawnych oraz inne imprezy integracyjne, spotkania, konferencje itp.),
2. Prowadzenie kampanii informacyjno-promocyjnej w ramach projektów EFS, PFRON i innych, mających na celu likwidację stereotypów, uprzedzeń i barier dotyczących osób niepełnosprawnych.
3. Ścisła współpraca instytucji zajmujących się pomocą społeczną w powiecie.
4. Współpraca i wspieranie działań organizacji pozarządowych.

Ad. 12. Wysoka aktywność społeczna, w tym organizacji pozarządowych.

Cel ten będzie osiągnięty poprzez:

1. Zachęcanie lokalnego środowiska do aktywności społecznej.
2. Wydanie informatora na temat instytucji zajmujących się problemami społecznymi i organizacji pozarządowych.

Ponadto do realizacji wszystkich celów strategicznych konieczne będzie również podejmowanie takich działań jak:

1. Osiągnięcie standardów przez Dom Pomocy Społecznej w Brzozie Królewskiej.
2. Systematyczne szkolenie kadry pomocy społecznej w zakresie pracy z różnymi kategoriami klientów i rozwiązywania ważnych kwestii społecznych.
3. Pozyskiwanie do współpracy organizacji społecznych w zakresie zarówno rozpoznania potrzeb i oczekiwań mieszkańców powiatu jak i ich zaspokajania.
4. Pozyskiwanie funduszy z Unii Europejskiej, PFRON i innych źródeł na realizację konkretnych programów pomocowych.
5. Stałe monitorowanie i okresowa ocena zadań realizowanych dla osiągnięcia celów strategicznych.

Odpowiedzialni za realizację strategii działania:

Rada Powiatu, Zarząd Powiatu i Starostwo Powiatowe, jednostki organizacyjne samorządu powiatowego, w tym szkoły oraz jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

Środki finansowe:

Budżet samorządu powiatowego, środki uzyskane z innych powiatów, środki pozyskane z funduszy zewnętrznych: rządowych, pozarządowych, programów celowych.

Partnerzy:

Jednostki samorządowe wojewódzkie i gminne, instytucje rządowe, naukowe, organizacje społeczne, ze szczególnym uwzględnieniem organizacji pożytku publicznego.